

Den Haag

► **Onderzoeksrapport**

DSO/ Strategie en Externe Betrekkingen, Portfoliomanagement
en Onderzoek

WERKGELEGENHEIDSMONITOR

2021

COLOFON

Uitgave

Gemeente Den Haag

DSO / Strategie en Externe Betrekkingen, Portfoliomanagement en Onderzoek

Oktober 2021

Inlichtingen

DSO / Strategie en Externe Betrekkingen, Portfoliomanagement en Onderzoek

Henk van Andel (070 35 35565 / henk.vanandel@denhaag.nl)

Carla Rothuizen (070 35 34874 / carla.rothuizen@denhaag.nl)

De Dienst Stedelijke Ontwikkeling aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid inzake het gebruik en toepassing van de gepresenteerde gegevens. Afwijkingen in absolute aantallen en % kunnen worden veroorzaakt door afronden. Bij gebruik van cijfers is bronvermelding verplicht.

VOORWOORD

Een van de kernopgaven van de stedelijke ontwikkeling vormt het bijdragen aan groei van werkgelegenheid, als pijler onder (brede) welvaart en inclusiviteit in Den Haag. In de Werkgelegenheidsmonitor wordt de ontwikkeling jaarlijks in beeld gebracht op basis van analyses van het werkgelegenheidsregister.

Tot de uitbraak van het Corona-virus in het voorjaar van 2020 ging het goed met de Nederlandse economie. Er werd daarna rekening gehouden met een stevige impact van de pandemie en de beleidsmaatregelen die daarop waren geformuleerd. Het CPB heeft sinds de uitbraak verschillende scenario's opgesteld. De economen voorspelden dat veel banen verloren zouden gaan en dat de werkloosheid sterk zou oplopen. Door alle steunmaatregelen van het Kabinet zijn de somberste scenario's (gelukkig) niet uitgekomen. De Haagse werkgelegenheid is ook in 2020 gegroeid. Maar de gevolgen op langere termijn zijn nog niet zichtbaar. Deze monitor is gebaseerd op de gegevens uit het werkgelegenheidsregister die betrekking hebben op de peildatum 1 januari 2021.

Met ingang van 1 januari 2020 hebben gemeente Den Haag, gemeente Rotterdam en het samenwerkingsverband Drechtsteden gezamenlijk opdracht gegeven aan I&O Research in combinatie met Stroomopwaarts om het werkgelegenheidsregister bij te houden en te actualiseren voor de duur van maximaal 4-6 jaar. Om dit bestand te onderhouden en jaarlijks te actualiseren worden diverse activiteiten uitgevoerd waaronder een enquête onder de ruim 230.000 vestigingen in het gezamenlijke gebied. Het uitvoeren van een enquête is nog steeds de enige betrouwbare en complete manier om deze gegevens te verwerven.

Jaarlijks worden gecorrigeerde aantallen met terugwerkende kracht tot 1996 in de bestanden doorgevoerd. Hierbij gaat het om vestigingen (en banen) die bijvoorbeeld in 2020 zijn toegevoegd aan het bestand maar waarbij de bedrijven zelf aangeven dat zij ook al in 2019 bestonden. Deze vestigingen en de bijbehorende banen worden dan zowel in 2020 als in 2019 toegevoegd. Hetzelfde geldt voor vestigingen die in eerdere jaren zijn vertrokken uit de regio. Die worden met terugwerkende kracht na het jaar van verhuizing uit de bestanden verwijderd. Hierdoor zijn de totalen van aantallen vestigingen en banen iets afwijkend ten opzichte van eerder gepubliceerde aantallen. In bijlage III worden de uitgevoerde administratieve correcties en de consequenties daarvan uitgelegd.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	6
1 Ontwikkeling op hoofdlijnen	10
1.1 Inleiding	10
1.2 Waar vindt groei plaats?	11
1.3 Bedrijfsdynamiek	13
1.4 Arbeidsmarktbalans	15
1.5 Flexibele schil	15
2 Ontwikkeling per sector	18
2.1 Inleiding	18
2.2 Agrifood en tuinbouw	18
2.3 Bouw	19
2.4 Detailhandel en horeca	19
2.5 Energie	20
2.6 Financiën	21
2.7 ICT en creatief	22
2.8 Kennis	22
2.9 Logistiek	23
2.10 Maakindustrie	24
2.11 Onderwijs (excl. HBO en WO)	25
2.12 Overheid en belangenorganisaties	25
2.13 Toerisme en vrijetijd	26
2.14 Zakelijke (en juridische) diensten	27
2.15 Zorg	28
2.16 Overzicht ontwikkeling sectoren	29
3 Spreiding en concentratie over de stad	30
3.1 Inleiding	30
3.2 Aandachtsgebieden	30
3.3 Spreiding van vestigingen en banen	33
3.4 Verschuivingen binnen de stad	35
4 Groot-, Midden- en Kleinbedrijf	36
4.1 Inleiding	36
4.2 Grootbedrijf	36
4.3 MKB	39
4.4 Eenmanszaken	41
4.5 Starters en stoppers	43
4.6 Snelle groeiers	44

5	Arbidsaanbod: beroepsbevolking	46
5.1	Inleiding	46
5.2	Kenmerken Haagse beroepsbevolking	47
5.3	Pendel	49
5.4	Prognose Haagse beroepsbevolking	49
6	Haagse regio	52
6.1	Inleiding	52
6.2	Werkgelegenheidsstructuur regiogemeenten Haaglanden.....	53
6.3	Werkgelegenheidsontwikkeling in de regio Haaglanden	54
6.4	Grote werkgevers in de regio Haaglanden.....	56
6.5	Verschuivingen binnen de regio Haaglanden.....	57

Bijlagen

I	Haagse sectoren in cijfers.....	58
II	Indeling in landelijke sectoren.....	61
III	Administratieve correctie in het werkgelegenheidsregister.....	62

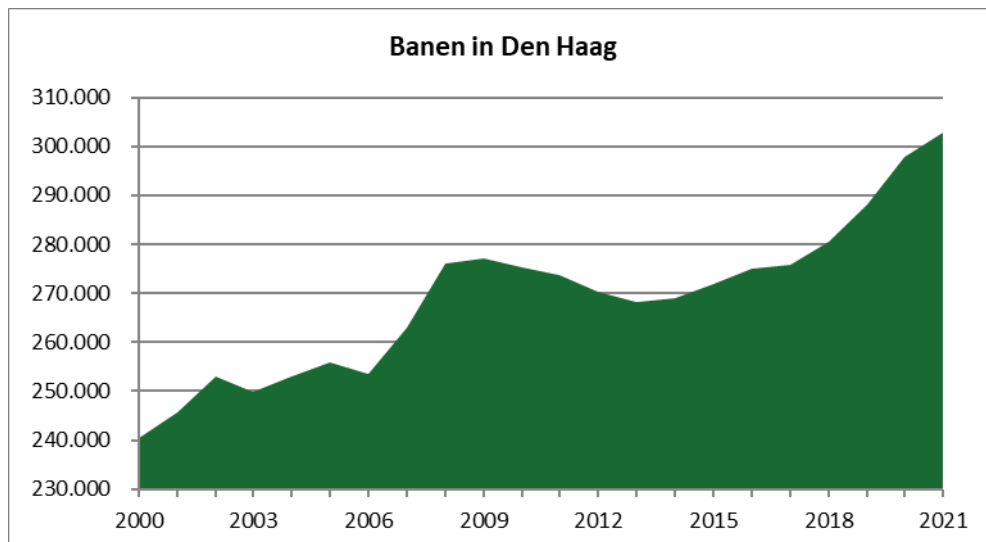
SAMENVATTING

Belangrijkste ontwikkelingen:

- De Haagse werkgelegenheid is ondanks de corona-crisis in 2020 gegroeid
- De banengroei zit vooral bij Bouw, Zorg en Overheid
- De banengroei zit vooral bij eenmanszaken
- Het aantal starters is iets afgenomen maar nog steeds groot
- Het aantal stoppers is wel toegenomen, maar het aantal faillissementen niet
- De Haagse werkgelegenheid groeit naar verwachting tot 2030 ongeveer even hard als de Haagse beroepsbevolking.

Banengroei

Op 1 januari 2021 telde Den Haag 302.820 banen.¹ Dat waren er bijna 5.000 meer dan een jaar eerder, een groei van 1,6%. Voor het zevende jaar op rij is sprake van een duidelijke groei.

De groei van het aantal banen is vooral toe te schrijven aan nieuwe bedrijven in Den Haag. Dat zijn allereerst heel veel eenmanszaken en daarnaast verhuizingen van bedrijven uit de regio naar Den Haag.

Als gevolg van de corona-crisis hebben vooral veel eenmanszaken en andere kleine ondernemers in 2020 moeite gehad om het hoofd boven water te houden. Velen van hen deden een beroep op de TOZO en/of andere regelingen.

¹ Onder een baan wordt verstaan een door een werkzame persoon bezette arbeidsplaats ongeacht aantal uren of dienstverband. Eén persoon kan meerdere banen hebben.

Sectoren

Bij de meeste sectoren is sprake van groei. De Bouwsector kende met ruim 1.500 extra banen de grootste groei, direct gevolgd door de sectoren 'Zorg' en 'Overheid en belangenorganisaties', elk met 970 extra banen. Daarnaast is er ook sprake van een flinke groei bij de sectoren 'ICT en creatief' en 'Onderwijs (excl. WO/HBO)'.

Deze sectoren groeien met 400-500 banen.

De sectoren 'Toerisme en vrije tijd' en 'Detailhandel en horeca' zijn sterk geraakt door de Corona-crisis en de contactbeperkende maatregelen van het Kabinet; deze sectoren zijn dan ook gekrompen. Ook de Maakindustrie is gekrompen. Het gaat om een verlies van 100-400 banen per sector.

Spreiding over stad

Ongeveer de helft van de banen in Den Haag is te vinden op een bedrijventerrein, in een kantorengedebiet of in een winkelgebied. Hierbij is de Binnenstad het werkgebied met de meeste banen. De stadsdelen Centrum, Haagse Hout en Scheveningen hebben de meeste banen. Veel kleine vestigingen zijn in de stadsdelen Escamp en Segbroek te vinden.

Groot-, midden en kleinbedrijf

De 380 vestigingen met 100 werknemers of meer zijn in Den Haag verantwoordelijk voor bijna de helft van de banen (46%). Sinds 2016 zijn er bij het grootbedrijf 6.200 banen bijgekomen, een groei van 5%.

Het MKB (gedefinieerd als vestigingen met 1 t/m 99 werknemers) bestaat voor een belangrijk deel uit eenmanszaken. Het aantal eenmanszaken is enorm toegenomen, van 9.100 begin 2000 naar ruim 51.000 begin 2021, bijna een verviervoudiging. Zij bepalen een steeds groter deel van de werkgelegenheid van Den Haag (17% begin 2021). Ze zijn vooral te vinden in de sectoren 'Bouw', 'Zakelijke dienstverlening' en 'ICT en creatief'. Ook bij de overige vestigingen van het MKB (met 2 t/m 99 werknemers) is de werkgelegenheid ten opzichte van 2000 gegroeid, maar veel minder hard (+8%).

In 2020 zijn er ondanks de corona-crisis 12.560 nieuwe vestigingen in Den Haag bij de Kamer van Koophandel ingeschreven. Dat zijn er maar 420 minder dan in 2019. In 2020 zijn ook 7.090 vestigingen gestopt in Den Haag. Daarvan zijn er 94 failliet gegaan (1%). Het aantal stoppers is iets hoger dan in voorgaande jaren, maar het aantal faillissementen is lager.

Den Haag telt bijna 200 snelle groeiers. Dat zijn volgens de definitie van het CBS bedrijven met minimaal 10 werknemers en een gemiddelde jaarlijkse werkgelegenheidsgroei van 10% per jaar of meer over een periode van drie achtereenvolgende jaren. De snelle groeiers zijn vooral te vinden in de sectoren 'Zakelijke (en juridische) diensten', 'Zorg' en 'Detailhandel en horeca'.

Beroepsbevolking

De beroepsbevolking (werkenden en werklozen samen) bestaat naar schatting uit 277.000 mensen; dat is ongeveer de helft van de totale Haagse bevolking. Ten opzichte van het landelijk gemiddelde is de Haagse beroepsbevolking relatief vaak hoog opgeleid (resp. 41% en 50 %), het aandeel praktisch opgeleiden is vergelijkbaar (resp. 18% en 16%). Het grootste deel van de beroepsbevolking is tussen 25 en 45 jaar (48%).

Naar schatting werkt 51% van de Haagse beroepsbevolking in Den Haag en wordt 44% van de Haagse banen bezet door Hagenaars. De overige werknemers komen uit gemeenten in de regio Haaglanden of wonen op relatief korte afstand van Den Haag.

Begin 2021 was 5,1% van de Haagse beroepsbevolking werkloos.² In totaal gaat het om ca. 14.000 werklozen.

Prognose

De werkgelegenheid groeide in periode 2000-2020 (inclusief twee periodes met sterke economische groei en een crisis) gemiddeld met 1,1% per jaar. Wanneer deze langdurige trend groei zich de komende jaren (lineair) voortzet, zal het aantal banen tot 2030 met ruim 31.000 toenemen tot ca. 334.000 banen.

Volgens de bevolkingsprognose van 2020-2021 zal de Haagse beroepsbevolking bij een gelijkblijvende participatiegraad tot 2030 met 27.000 mensen toenemen tot ca. 304.000. Het aantal banen groeit naar verwachting harder, waardoor de arbeidsmarktbalans, de verhoudingen tussen banen en werkende beroepsbevolking, iets minder onder druk komt te staan.

De verwachting is echter dat de participatiegraad toeneemt als gevolg van het verhogen van de pensioengerechtigde leeftijd. Als de participatiegraad met 3% stijgt tot het landelijk gemiddelde, zal de beroepsbevolking groeien naar 328.000. Hierdoor komt de arbeidsmarktbalans iets verder onder druk en kan de werkloosheid oplopen. Of dat in de praktijk ook zo zal uitpakken is afhankelijk van meerdere factoren, zoals de gevolgen van COVID-19, de macro-economische groei in Nederland en de wereld, de ontwikkeling van de woningmarkt en de kwalitatieve mismatch op de arbeidsmarkt.

Regio Haaglanden

Begin 2021 telt de regio Haaglanden ruim 566.000 banen. In de periode 2010-2014 zijn er in de regio Haaglanden 17.000 banen verloren gegaan als gevolg van de economische crisis, maar sinds 2015 groeit het aantal banen weer. Inmiddels ligt het aantal banen in de regio ruim boven het niveau van 2010. In 2020 is het aantal banen door de corona-crisis slechts met 5.400 toegenomen (een groei van 1%).

---

² Bron: CBS. Volgens de definitie van de International Labour Organization (ILO) die het CBS volgt is iemand werkloos als hij tussen 15 en 75 jaar is, geen betaald werk heeft, actief op zoek is en beschikbaar is. Het aantal werklozen verschilt van het aantal werkloosheidsuitkeringen. Zie ook paragraaf 5.2.

Ten opzichte van begin 2011 zijn in de regio Haaglanden banen verloren gegaan bij de bij de sectoren 'Overheid en belangenorganisaties' (-5.360), 'Financiën' (-2.610) en 'Logistiek' (-1.700). De sectoren met de meeste groei zijn 'Bouw' (+6.150 banen), 'Onderwijs (excl. HBO/WO)' (+5.230), 'Detailhandel en horeca' (+5.200), 'Zorg' (+4.960), 'ICT en creatief' (+4.020) en 'Zakelijke (en juridische) diensten' (+4.000).

De ontwikkeling per gemeente was verschillend. Bij vier van de negen regio-gemeenten, waaronder Den Haag, is de werkgelegenheid ten opzichte van 2011 flink gegroeid. In Delft, Zoetermeer en Wassenaar is die ongeveer gelijk gebleven (na een periode van krimp en groei). In Leidschendam-Voorburg en Rijswijk is de werkgelegenheid ten opzichte van 2011 met meer dan 10% gekrompen.

Ruim de helft van de regionale banen is te vinden in Den Haag (53%). Naast de dominantie van de sector Overheid en belangenorganisaties heeft Den Haag in vergelijking met de regiogemeenten ook veel banen in de sector 'Financiën'.

In 2020 vertrokken er 950 bedrijven uit Den Haag naar elders in de regio Haaglanden en 650 bedrijven kwamen vanuit de regio Haaglanden naar Den Haag. Per saldo verloor Den Haag 140 banen aan de regio. In voorgaande jaren was dit saldo echter wel positief door de komst van een aantal grootbedrijven vanuit de regio naar Den Haag.

1

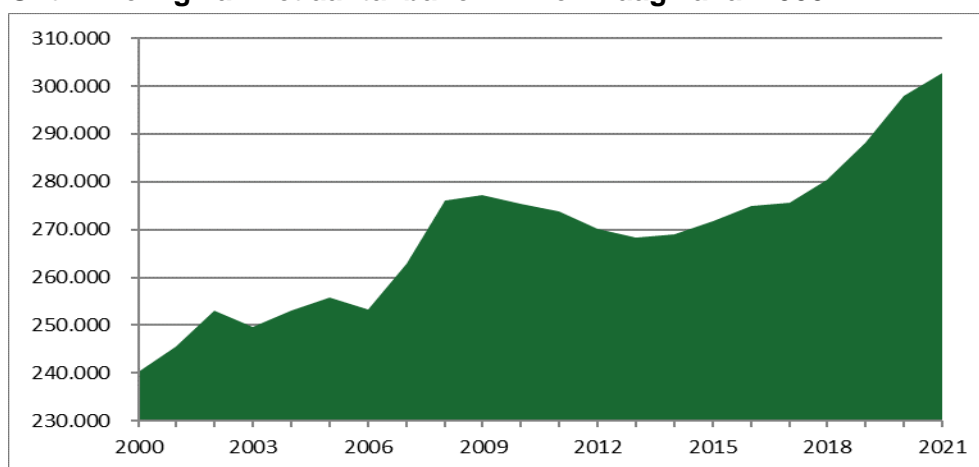
ONTWIKKELING OP HOOFDLIJNEN

1.1 INLEIDING

Aantal banen is ook in 2020 gegroeid

Op 1 januari 2021 had Den Haag 302.820 banen. Dat waren er bijna 5.000 meer dan op 1 januari 2020, een groei van 1,6%. Ieder jaar worden de cijfers van voorgaande jaren met terugwerkende kracht gecorrigeerd. Daardoor kunnen de cijfers in dit rapport over 2020 iets afwijken van de Monitor Werkgelegenheid 2020. In bijlage III wordt dit verder toegelicht.

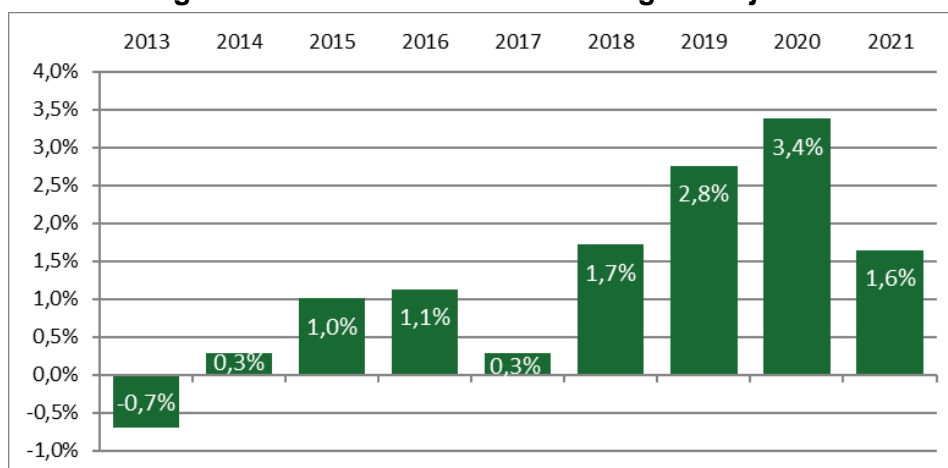
Figuur 1.1 Ontwikkeling van het aantal banen in Den Haag vanaf 2000

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

De groei in 2020 (stand 1 januari 2021 ten opzichte van 1 januari 2020) is weliswaar kleiner dan in voorgaande jaren, maar ondanks de corona-crisis toch positief. Hetgeen in de jaren na de economische crisis niet het geval was (zie figuur 1.2). Er zijn nu ruim 25.000 banen meer in Den Haag dan op het hoogtepunt in 2009 vlak voor de economische crisis (was 277.250 banen).

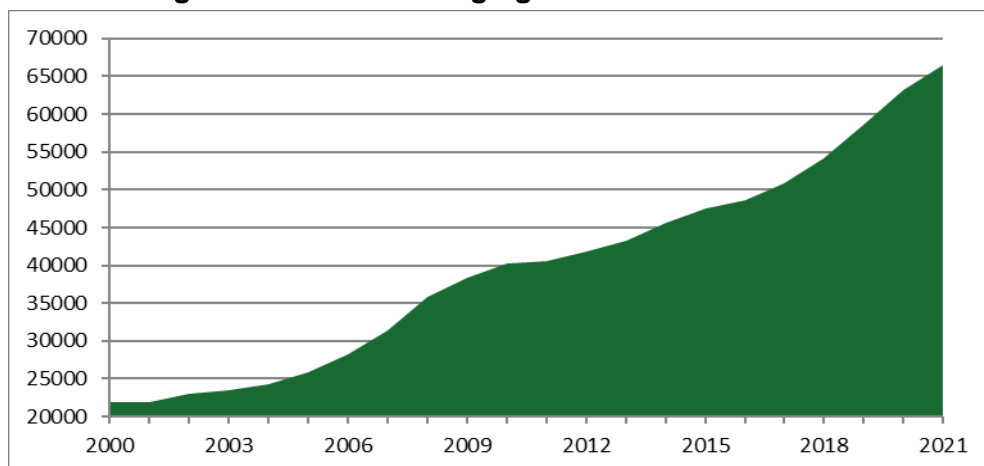
Figuur 1.2 Ontwikkeling van het aantal banen t.o.v. voorgaande jaar

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

In tegenstelling tot het aantal banen, dat tijdens de economische crisis van 2009-2012 flink kromp, is het aantal vestigingen sinds 2000 continue blijven groeien. Op 1 januari 2021 heeft Den Haag 66.490 vestigingen.

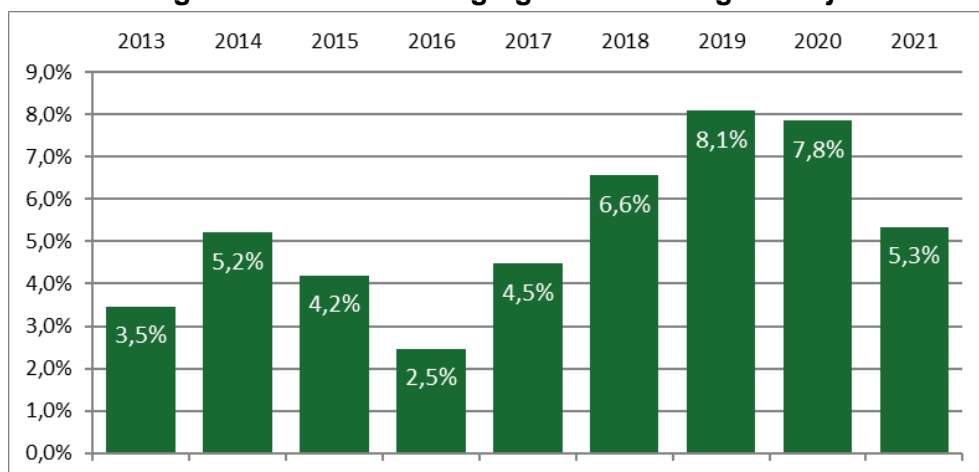
Figuur 1.3 Ontwikkeling van het aantal vestigingen

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

In 2020 is het aantal vestigingen met 3.370 toegenomen (5,3% groei). Dit is minder dan de voorgaande drie jaar, zoals in de figuur 1.4 te zien is.

Figuur 1.4 Ontwikkeling van het aantal vestigingen t.o.v. voorgaande jaar

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

Als gevolg van de corona-crisis hebben veel eenmanszaken en andere kleine ondernemers in 2020 moeite gehad om het hoofd boven water te houden. Velen deden een beroep op de TOZO en/of andere regelingen.³ Ook als bedrijven in 2020 zijn blijven bestaan, betekent dat nog niet dat ze omzet hadden.

³ Tot september 2021 is door in totaal ruim 40.000 ondernemers Tozo aangevraagd voor ondersteuning in hun levensonderhoud. Daarnaast zijn 9.400 aanvragen voor Tozo bedrijfskredieten gedaan. Aanvragen zijn vooral afkomstig van ondernemers uit de sectoren Dienstverlening, Horeca en Kunst en cultuur.

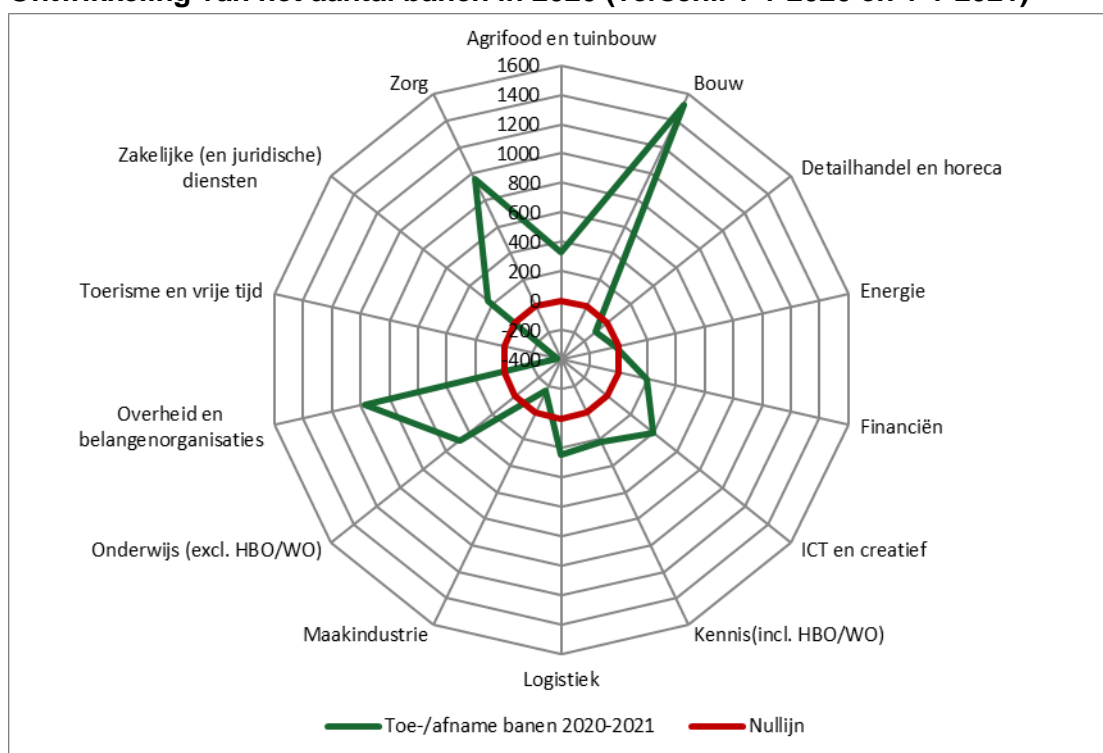
1.2 WAAR VINDT GROEI PLAATS?

Sterke groei bij Bouw, Zorg en Overheid

Figuur 1.5 laat zien waar de toename zit in absolute aantallen. Allereerst is dat de sector 'Bouw' met ruim 1.500 extra banen, gevolgd door de 'Overheid en belangenorganisaties' en 'Zorg', beide met 970 extra banen. Daarnaast is er ook sprake van een flinke groei bij de sectoren 'ICT en creatief' en 'Onderwijs (excl. WO/HBO)'. Deze sectoren groeien met 400-500 banen.

De sectoren 'Toerisme en vrije tijd' en 'Detailhandel en horeca' zijn sterk geraakt door de Corona-crisis en de contactbeperkende maatregelen van het Kabinet. Wellicht mede door de compensatiemaatregelen is de werkgelegenheid in deze sectoren maar beperkt gekrompen. Verder is ook de 'Maakindustrie' is gekrompen. Het gaat om een verlies van 100-400 banen in elk van deze sectoren.

Figuur 1.5 Ontwikkeling van het aantal banen in 2020 (verschil 1-1-2020 en 1-1-2021)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

De tabel op de volgende pagina laat het aantal banen zien per hoofdsector en de onderliggende sectoren begin 2020 en begin 2021. De sector 'Overheid en belangenorganisaties' is met bijna 64.000 banen de grootste sector in Den Haag. Daarna komen de sectoren 'Zorg' en 'Detailhandel en horeca' met respectievelijk 43.830 en 41.900 banen.

Naast de absolute ontwikkelingen laat de tabel ook de relatieve veranderingen zien per sector tussen 1 januari 2020 en 1 januari 2021. Dan valt op dat naast de eerder genoemde groeisectoren in absolute zin bij de sector 'Agrifood en tuinbouw' sprake is van een sterke relatieve groei in het afgelopen jaar (+8%).

Hoofdstuk 2 gaat dieper in op de ontwikkeling per sector en de onderliggende branches in de laatste tien jaar.

Tabel 1.1 Overzicht van het aantal banen naar sector (per 1 januari)

Ontwikkeling banen 2020-2021	2020	2021	groei-krimp absoluut	groei- percentage
Agrifood en tuinbouw	4.240	4.570	330	7,8%
Bouw	24.200	25.710	1.510	6,2%
Detailhandel en horeca	42.000	41.900	-100	-0,2%
Energie	2.770	2.760	-10	-0,4%
Financiën	7.980	8.180	200	2,5%
ICT en creatief	17.990	18.380	390	2,2%
Kennis (incl. HBO/WO)	6.470	6.690	220	3,4%
Logistiek	18.150	18.390	240	1,3%
Maakindustrie	6.120	5.960	-160	-2,6%
Onderwijs (excl. HBO/WO)	16.460	16.940	480	2,9%
Overheid en belangenorganisaties	62.800	63.770	970	1,5%
Toerisme en vrije tijd	11.380	11.010	-370	-3,3%
Zakelijke (en juridische) diensten	34.490	34.730	240	0,7%
Zorg	42.860	43.830	970	2,3%
Totaal	297.910	302.820	4.910	1,6%

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

1.3 BANENDYNAMIEK

Groei vooral door starters en verhuizingen van buiten de regio

De banendynamiek is opgebouwd uit verschillende onderdelen. In de eerste plaats is er het saldo van groei en krimp bij bedrijven die gedurende heel 2020 in Den Haag gevestigd waren. Ten tweede is er het saldo van banen bij bedrijven die zich in 2020 in Den Haag gevestigd hebben of eruit vertrokken zijn. En ten slotte is er het saldo van banen bij bedrijven die in 2020 zijn gestart of opgeheven.

In het werkgelegenheidsregister is alleen zicht op vestigingen binnen de regio Haaglanden. Bedrijfsvestigingen die afkomstig zijn uit of vertrekken naar gemeenten buiten deze regio zijn niet te onderscheiden van starters en opheffingen; wel is te zien dat een vestiging in de regionale registratie verschijnt of verdwijnt, maar niet wat daarvan de oorzaak is. Deze twee groepen worden daarom samen genomen. Alleen wanneer er binnen de regio Haaglanden wordt verhuisd, is te volgen waar een vestiging naar toe gaat of vandaan komt.

De grootste groei in werkgelegenheid is toe te schrijven aan startende bedrijven en bedrijven die zich in 2020 van buiten de regio Haaglanden in Den Haag vestigden (14.560 banen). Daar staat echter een verlies van 10.680 banen tegenover bij vestigingen die zijn vertrokken naar buiten Haaglanden of zijn opgeheven. Het saldo van de groep vestigers van *buiten* Haaglanden/starters en vertrekkers naar *buiten* Haaglanden/opheffingen levert een winst op van 3.880 banen.

Daarnaast is een groei te zien bij de *bestaande* vestigingen (autonome groei). De vestigingen die zowel begin 2020 als begin 2021 in Den Haag gevestigd waren, lieten per saldo een toename zien van 1.170 banen. Dit betekent dat er sinds de start van de crisis in 2009 voor het zevende jaar op rij sprake was van groei bij de bestaande vestigingen.

Het saldo van in- en uitverhuizingen *binnen* de regio naar de overige gemeenten binnen Haaglanden is -300 vestigingen⁴. Er vertrokken dus meer vestigingen uit Den Haag naar de regio dan omgekeerd. Per saldo vloeiden er 140 banen vanuit Den Haag naar de regio Haaglanden. Voorgaande jaren viel het saldo daarentegen positief uit (in de voordeel van Den Haag).

Overigens is er bij het overgrote deel van de vestigingen géén sprake van een ontwikkeling in de werkgelegenheid. Bij 50.580 vestigingen (76% van alle vestigingen) was de werkgelegenheid op 1 januari 2021 hetzelfde als op 1 januari 2020 (totaal 124.260 banen).

De dynamiek vond plaats in 21.020 vestigingen. Het betrof ruim 40.350 banen (22.630 kwamen er bij en 17.720 gingen verloren).

Tabel 1.2 Bedrijfsdynamiek

Ontwikkeling 2020-2021	vestigingen	banen
Per 1-1-2020	63.120	297.910
Bestaande vestigingen in Den Haag met groei	1.750	6.570
Bestaande vestigingen in Den Haag met krimp	1.900	-5.400
Saldo autonome ontwikkeling	-	1.170
Groei door vestiging (van buiten Haaglanden) of starter	11.620	14.560
Krimp door vertrek (naar buiten Haaglanden) of opheffing	-7.950	-10.680
Saldo vestiging/vertrek en starter/opheffing	3.670	3.880
Groei door in-verhuizing uit Haaglanden	650	1.500
Krimp door uit-verhuizing naar Haaglanden	-950	-1.640
Saldo in-/uit-verhuizing binnen Haaglanden	-300	-140
Saldo ontwikkelingen	3.370	4.910
Per 1-1-2021	66.490	302.820

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

⁴ De regio Haaglanden bestaat uit de gemeenten Delft, Den Haag, Leidschendam-Voorburg, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rijswijk, Westland en Zoetermeer.

1.4 ARBEIDSMARKTBALANS

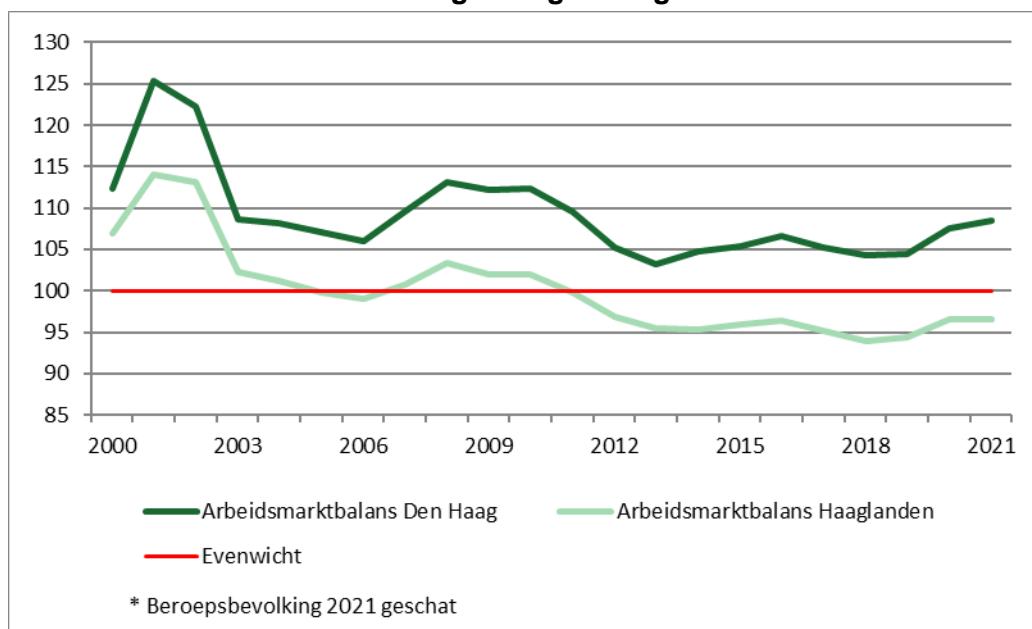
Werkgelegenheidsfunctie van Den Haag en regio onder druk

Het aantal banen is in 2020 sterker toegenomen dan de omvang van de beroepsbevolking (werkenden en werklozen samen, zie ook hoofdstuk 5). Hierdoor is de arbeidsmarktbalans iets verbeterd. Deze balans geeft de verhouding weer tussen de omvang van de beroepsbevolking en het aantal banen binnen de gemeente. Bij waarden onder de 100 zijn er te weinig banen om de beroepsbevolking volledig aan het werk te krijgen en bij waarden boven de 100 zijn er meer banen dan mensen in de beroepsbevolking. Overigens houdt deze balans geen rekening met kwalitatieve scheefheid of pendel en is het niet meer dan een indicatie van de werkgelegenheidsfunctie van een stad of regio.

De arbeidsmarktbalans van Den Haag naderde in 2013 de evenwichtslijn van 100, maar is sindsdien weer licht gestegen naar 109 begin 2021.

De arbeidsmarktbalans voor de regio Haaglanden ziet er iets ongunstiger uit. Begin 2021 ligt die balans op 97. Ten opzichte van 2013 is deze nauwelijks veranderd.

Figuur 1.6 Arbeidsmarktbalans in Den Haag en regio Haaglanden vanaf 2000

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden en CBS, bewerking SEPO

1.5 FLEXIBELE SCHIL

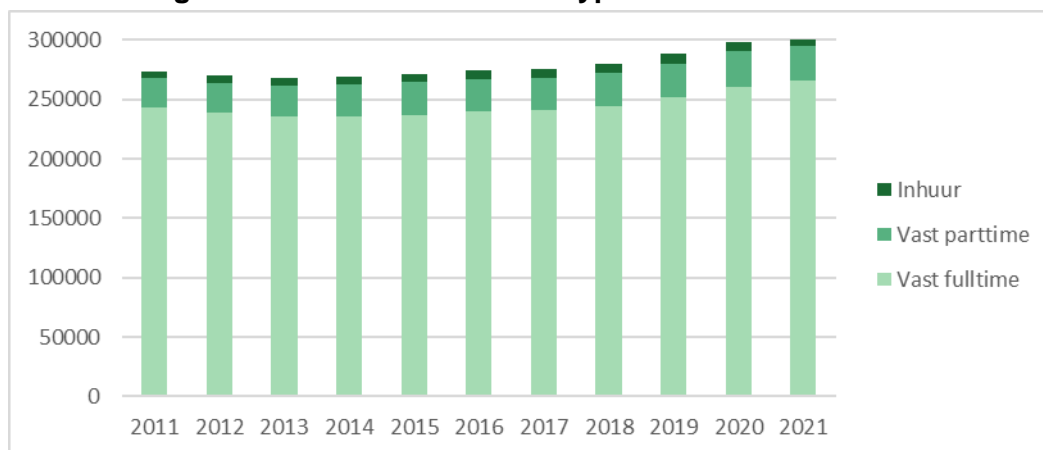
Veel parttimers in Detailhandel en horeca

Van de 302.820 banen begin 2021 worden er ca. 7.900 ingevuld door inhuurkrachten. Dat is 2,6% van alle banen. Het aantal inhuurkrachten is de afgelopen 10 jaar met ruim 2.000 toegenomen, maar het aandeel van de Haagse werkgelegenheid is niet veel toegenomen (was 2,2% in 2011).

Naast inhuurkrachten zijn er parttime banen van minder dan 12 uur per week (o.a. nuluren-contracten) die ook voor flexibiliteit binnen bedrijven zorgen. Hiervan zijn er ca. 29.300 in Den Haag (10% van alle banen).

De flexibele schil bestaat dus uit ongeveer 37.200 banen (12% van alle banen). In figuur 1.7 is de ontwikkeling in de tijd te zien. Sinds 2011 is het aandeel met 1 procentpunt toegenomen (was 11% in 2011).

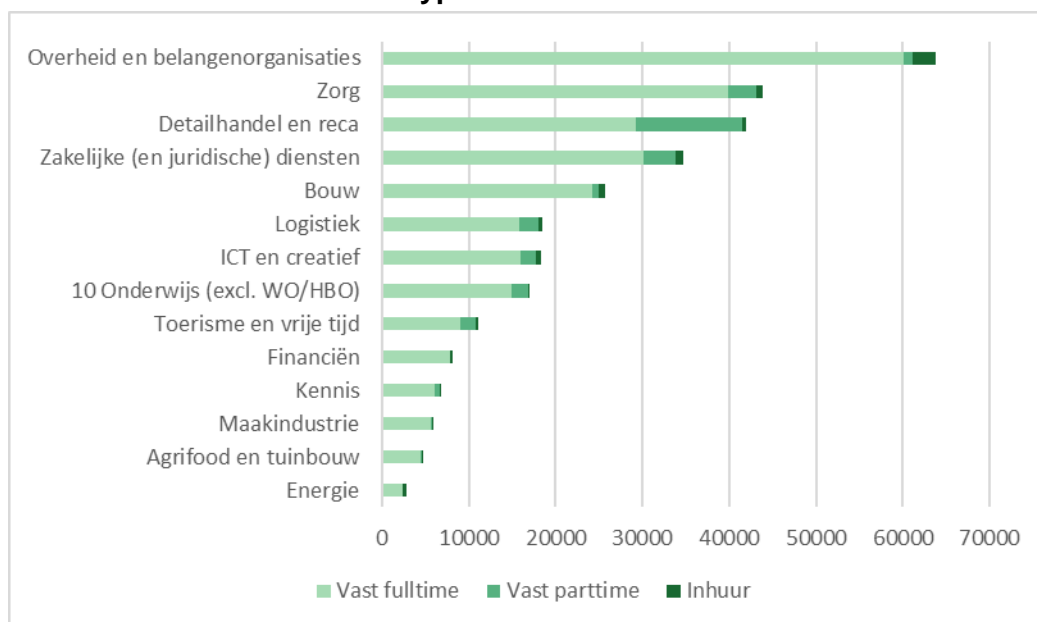
Figuur 1.7 Ontwikkeling van het aantal banen naar type

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

Tussen sectoren zijn er grote verschillen. Parttimers (<12 uur per week) komen vooral in 'Detailhandel en horeca' voor. Maar ook de sectoren 'Zorg', 'Zakelijke diensten', 'Logistiek' en 'Toerisme en vrije tijd' hebben veel parttimers. Inhuurkrachten zijn vooral te vinden bij 'Overheid en belangenorganisaties', 'Zakelijk diensten' en 'ICT en creatief'.

Figuur 1.8 Aantal banen naar sector en type in 2021

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

Verhoudingsgewijs is de flexibele schil (het aandeel parttimers en inhuurkrachten van totaal aantal banen) het grootst bij de sectoren 'Detailhandel en horeca' (30%), 'Toerisme en vrije tijd' (18%) en 'Logistiek' (14%).

Bij 'Overheid en belangenorganisaties' werken absoluut gezien veel inhuurkrachten, maar het aandeel van de flexibele schil is met 6% laag. Ook de Bouw scoort laag (4%), maar in deze sector werken wel veel zzp'ers (zie paragraaf 4.4). Dat is ook een soort van flexibele schil, maar niet iedere zzp'er is daaraan toe te rekenen.

2

ONTWIKKELING HAAGSE SECTOREN

2.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk wordt per sector de ontwikkeling in de afgelopen 10 jaar besproken aan de hand van indexcijfers. Daarbij wordt tevens aangegeven uit welke branches een sector is samengesteld en hoe die zich de afgelopen jaren hebben ontwikkeld.⁵ In bijlage I is voor iedere sector het aantal vestigingen en banen per branche te vinden, evenals het aandeel van een branche binnen de sector en de totale Haagse werkgelegenheid.

2.2 AGRIFOOD EN TUINBOUW

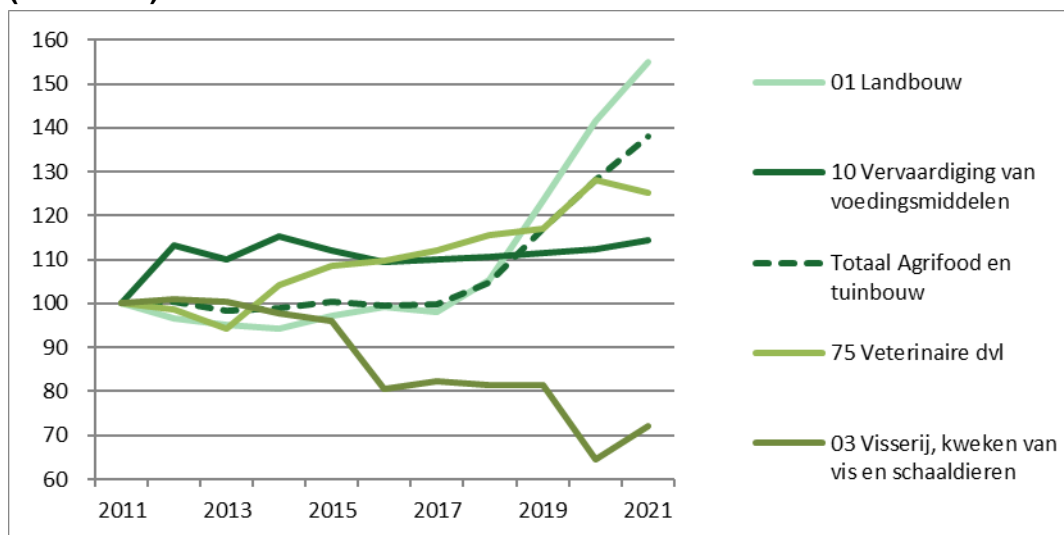
Landbouw groeit flink

‘Agrifood en tuinbouw’ is met 4.570 banen een van de kleinste economische sectoren in Den Haag. Het aandeel in de totale Haagse werkgelegenheid is 1,5%. Het aantal banen in deze sector is de laatste drie jaar flink gegroeid. Dit hangt vooral samen met de groei van het aantal banen in de branche ‘Landbouw’, de belangrijkste branche binnen de sector (met een aandeel van 74%).

Het aantal banen in de ‘Visserij’ is sinds 2015 flink gekrompen.

‘Vervaardiging van voedingsmiddelen’ is ten opzichte van 2011 iets gegroeid, maar wel met de nodige fluctuaties. ‘Veterinaire dienstverlening’, een kleine branche, zit sinds 2013 in de lift.

Figuur 2.1 Ontwikkeling banen in ‘Agrifood en tuinbouw’ naar branche, geïndexeerd (2011=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

⁵ Het gaat hierbij om de SBI-indeling op het niveau van twee cijfers. In totaal zijn er 99 branches.

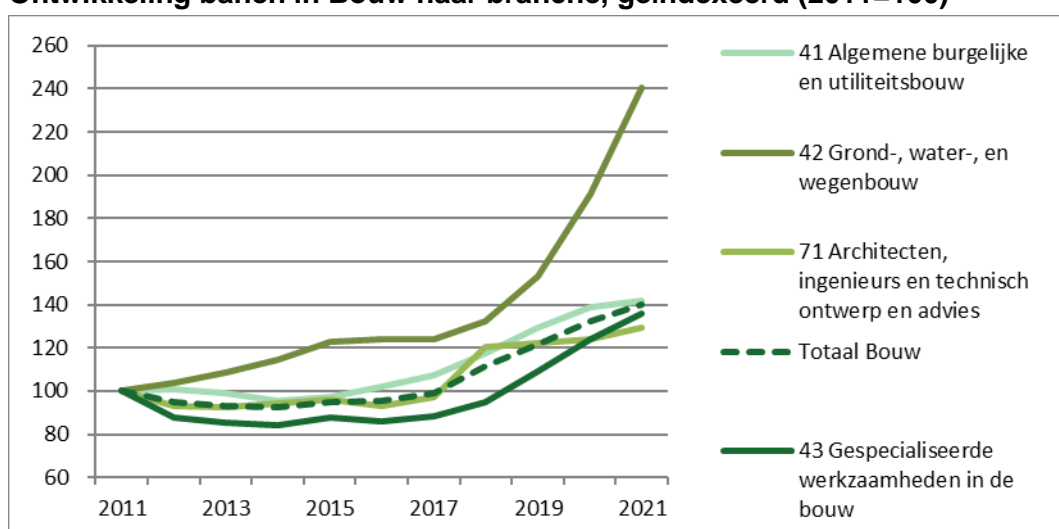
2.3 BOUW

Grond-, water- en wegenbouw groeit stevig door

De sector 'Bouw' heeft tijdens de vorige economische crisis flinke klappen opgelopen en kromp sterk, maar sinds 2013 is er sprake van een sterke groei. In 2020 groeide het aantal banen met 1.520 naar 25.710 banen. Met een aandeel van 8,5% is de Bouw een belangrijke sector in Den Haag.

Alle branches binnen deze sector laten ongeveer dezelfde ontwikkeling zien. De groei is het sterkst bij 'Grond-, water- en wegenbouw'. Ook 'Algemene burgerlijke en utiliteitsbouw' groeit bovengemiddeld, dit is tevens de grootste branche binnen deze sector (met een aandeel van 36%). Bij de 'Gespecialiseerde werkzaamheden in de bouw' was de daling sinds 2011 het grootst, maar deze branche is inmiddels ruim boven het niveau van 10 jaar geleden uitgestegen.

Figuur 2.2 Ontwikkeling banen in Bouw naar branche, geïndexeerd (2011=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

2.4 DETAILHANDEL EN HORECA

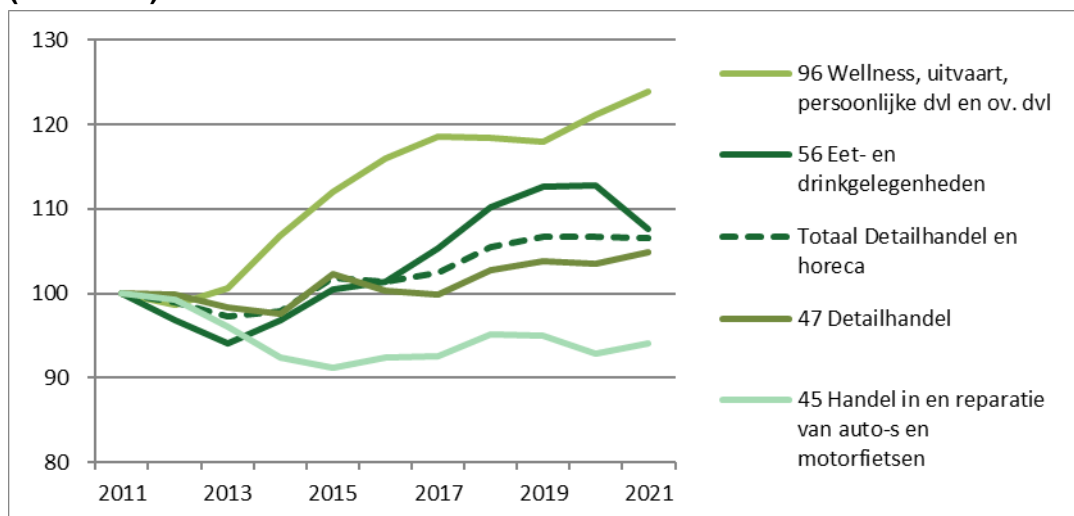
Horeca in 2020 flink gekrompen

De sector 'Detailhandel en horeca' is een van de grootste Haagse sectoren (met een aandeel van 13,8%). Op 1 januari telde de sector 41.900 banen, ongeveer evenveel als een jaar eerder.

Binnen de sector is de branche 'Detailhandel' het grootst met 24.020 banen (en een aandeel van 57%). Deze branche is sinds 2014 gestaag gegroeid, maar minder hard dan de sector in zijn geheel. Het aantal banen in 'Eet- en drinkgelegenheden' groeide in de periode 2013-2020 flink, maar is in 2020 als gevolg van de coronacrisis gekrompen.

De branche 'Wellness, uitvaart e.a.' is sinds 2013 sterk gegroeid. Het aantal banen in de 'Handel in en reparatie van auto's' is tot 2015 afgenomen, maar sindsdien redelijk stabiel.

Figuur 2.3 Ontwikkeling banen in 'Detailhandel en horeca' naar branche, geïndexeerd (2011=100)

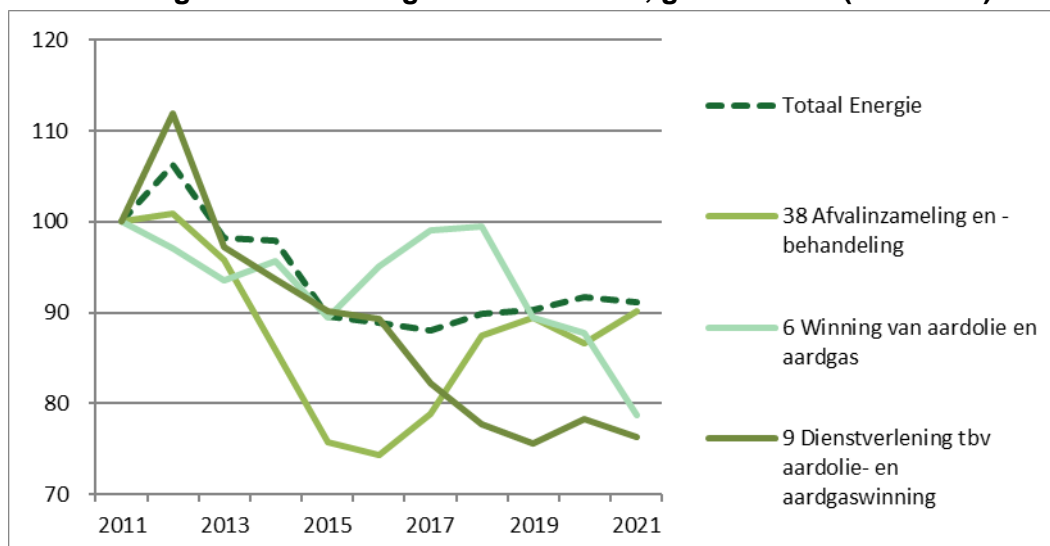
Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

2.5 ENERGIE

Stabiel

Begin 2021 telt de sector 'Energie' 2.760 banen in Den Haag. Met 1% van de Haagse werkgelegenheid is het een kleine sector. Het gaat hier echter alleen om vestigingen waarvan de SBI-codes binnen de sector 'Energie' vallen. Het Energiecluster is groter. Een deel van de vestigingen van deze bedrijven valt echter niet in de sector 'Energie'. Zo worden hoofdvestigingen (van bv. Shell) meestal tot de sector 'Zakelijke diensten' gerekend.

Figuur 2.4 Ontwikkeling banen in 'Energie' naar branche, geïndexeerd (2011=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

De grootste branche binnen de sector is 'Dienstverlening ten behoeve aardolie en gaswinning' met 1.080 banen (een aandeel van 39%). Sinds 2012 is het aantal banen in deze branche flink gedaald.

De grote schommelingen in de branche 'Winning van aardolie en aardgas' over de jaren in Den Haag werden veroorzaakt door enkele grote bedrijven die verhuisden, krompen of schoven met personeel tussen verschillende vestigingen binnen de regio Haaglanden.

Het aantal banen in de branche 'Afvalinzameling en behandeling' daalde tot 2016, maar is sindsdien flink gegroeid. De branche 'Sanering en overig afvalbeheer' is klein en daarom niet opgenomen in de figuur) maar groeit wel sterk (nu 110 banen).

2.6 FINANCIËN

Na periode van krimp weer groei

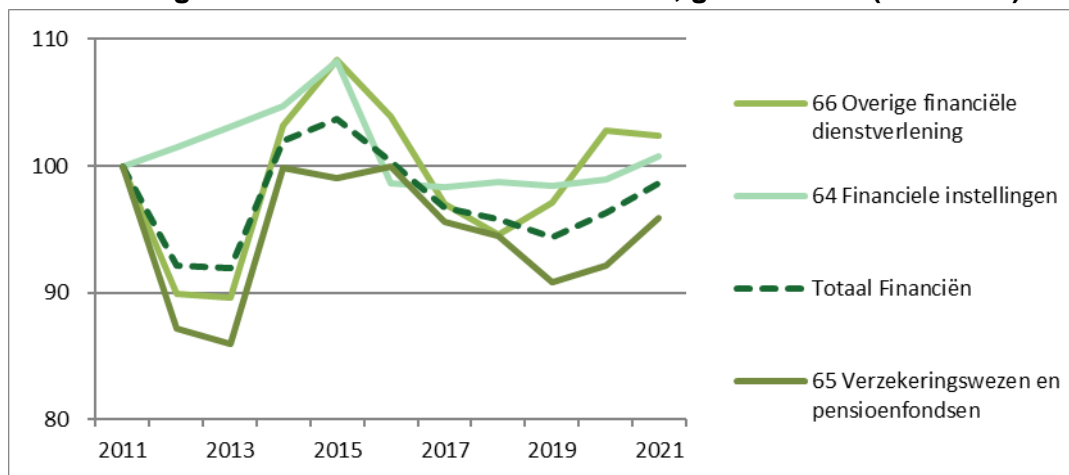
De sector 'Financiën' laat in de afgelopen 10 jaar een grillig verloop zien. De sector is tijdens de economische crisis fors gekrompen. In de periode 2013- 2015 was er sprake van licht herstel maar in de periode 2016-2019 daalde het aantal banen weer. De laatste twee jaar is het aantal banen gegroeid tot 8.180 begin 2021. Het aandeel in de Haagse werkgelegenheid bedraagt 3%

De grootste branche binnen de sector bestaat uit 'Verzekeringsmaatschappijen en pensioenfondsen' (met een aandeel van 48%). Het aantal banen in deze branche is nog 4% minder dan in 2011.

'Financiële instellingen' zoals banken zijn ook een belangrijk onderdeel van deze sector, maar het belang neemt af. De ontwikkeling van het aantal banen volgt het patroon van de gehele sector en is in 2021 weer terug op het niveau van 2011.

'Overige financiële dienstverlening' is de kleinste branche binnen de sector 'Financiën'. Het aantal banen ligt iets boven het niveau van 2011.

Figuur 2.5 Ontwikkeling banen in 'Financiën' naar branche, geïndexeerd (2011=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

2.7 ICT EN CREATIEF

Sterke groei bij IT-dienstverlening

De sector 'ICT en creatief' is met 18.380 banen een middelgrote sector in Den Haag (aandeel 6%).

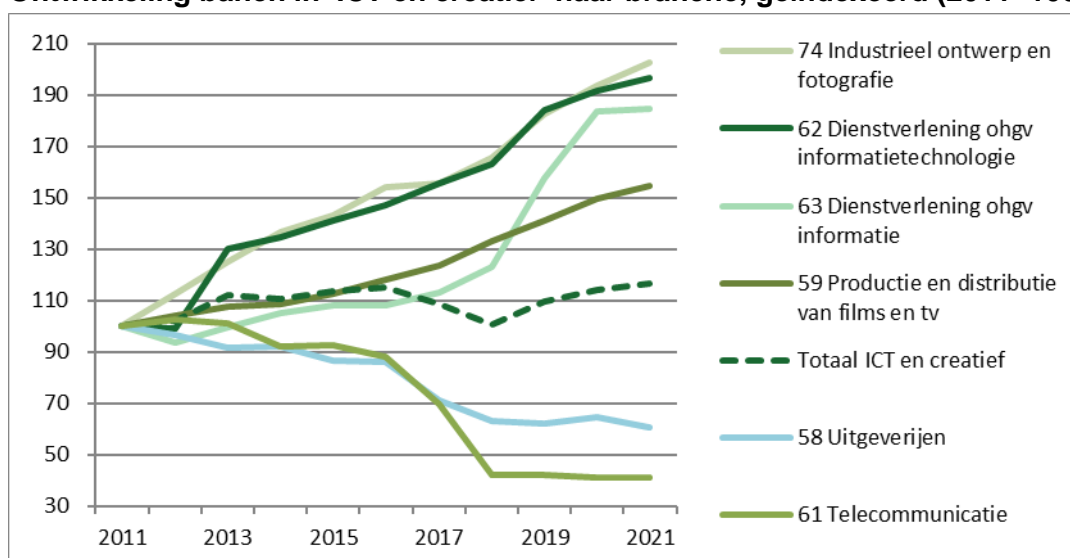
'Dienstverlening op het gebied van informatietechnologie' is tegenwoordig binnen de sector 'ICT en creatief' de grootste branche (met een aandeel van 47%). Bovendien heeft deze branche zich na de crisis gunstig ontwikkeld. Het aantal banen in deze branche verdubbelde bijna en omvat begin 2021 8.700 banen.

'Telecommunicatie' was tot voor kort de grootste branche binnen de sector, maar door het vertrek van KPN uit Den Haag (vanaf 2016) gingen er ca. 2.000 banen in deze branche verloren. Begin 2021 telde deze branche nog 2.820 banen.

'Industrieel ontwerp en vormgeving' telt 4.060 banen en is binnen de sector de snelst groeiende branche. Sinds 2011 verdubbelde het aantal banen.

Verder vallen binnen de sector 'ICT en creatief' nog een aantal kleinere branches zoals 'Uitgeverijen' en 'Productie en distributie van films en tv'. De eerste is sinds 2011 flink gegroeid en de tweede flink gekrompen.

Figuur 2.6 Ontwikkeling banen in 'ICT en creatief' naar branche, geïndexeerd (2011=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

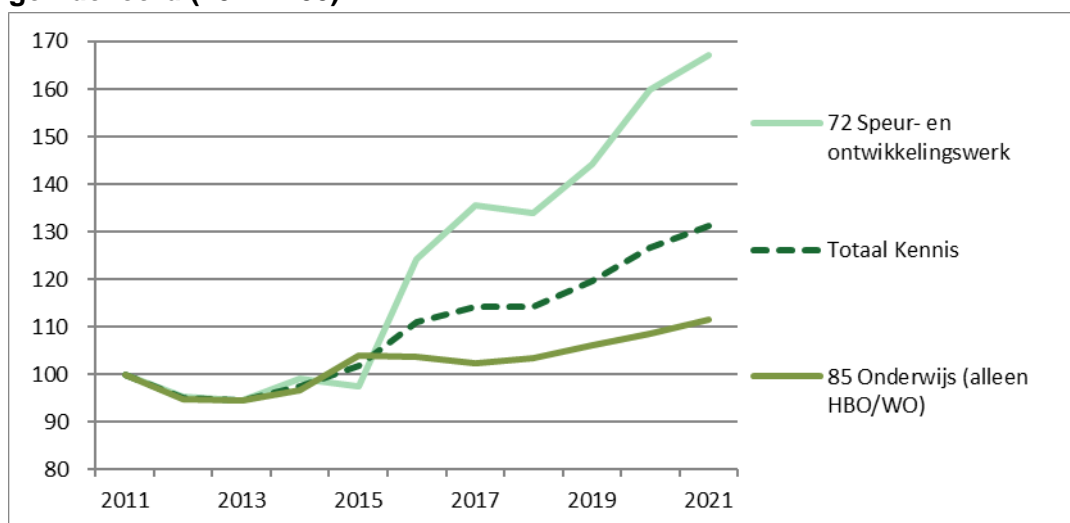
2.8 KENNIS

Sterke groei bij Speur en ontwikkelingswerk

'Kennis (inclusief HBO/WO onderwijs)' is met 6.690 banen een relatief kleine sector. Het aandeel binnen de Haagse werkgelegenheid is 2%. Maar het aandeel groeit wel.

Het 'Onderwijs op HBO en WO niveau' is met een aandeel van 55% de grootste branche binnen de sector. Het aantal banen is de afgelopen jaren gestaag gegroeid tot 3.670 begin 2021. De branche 'Speur- en ontwikkelingswerk' is kleiner, maar groeit de laatste jaren hard.

Figuur 2.7 Ontwikkeling banen in 'Kennis (incl. HBO/WO Onderwijs)', naar branche, geïndexeerd (2011=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

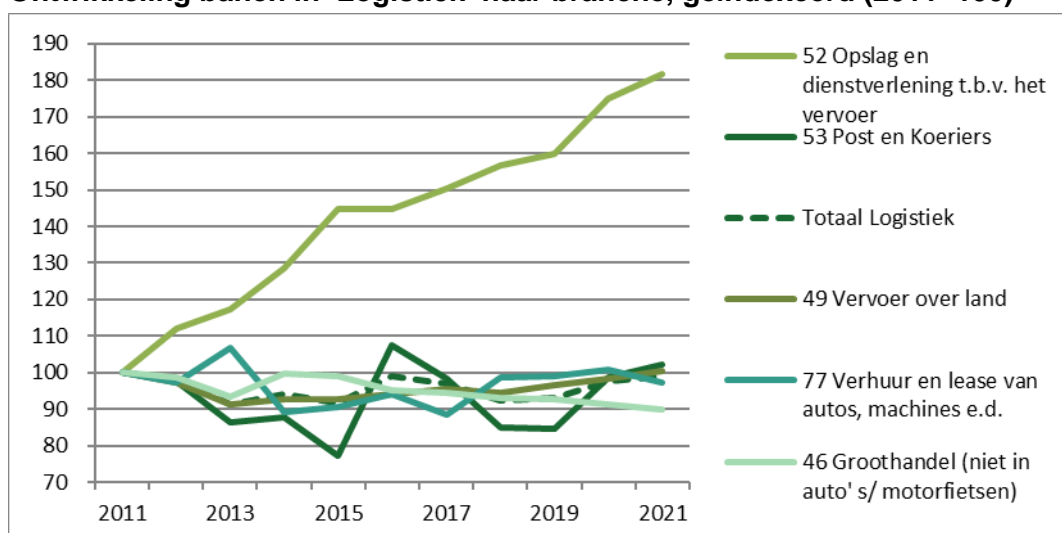
2.9 LOGISTIEK

Groei bij Opslag en dienstverlening t.b.v. vervoer

De sector 'Logistiek' telt begin 2021 18.390 banen en behoort met een aandeel van 6% tot de middelgrote sectoren. Het aantal banen is vergelijkbaar met dat in 2011, maar tussen de branches zijn er grote verschillen.

'Groothandel en handelsbemiddeling' is met een aandeel van 33% de grootste branche binnen de sector. Het aantal banen is de afgelopen jaren licht gedaald tot 6.000 banen begin 2021.

Figuur 2.8 Ontwikkeling banen in 'Logistiek' naar branche, geïndexeerd (2011=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

'Vervoer over land' is ook een relatief grote branche binnen de sector met een aandeel van 30%. Tussen 2011 en 2013 daalde het aantal banen in deze branche, maar sindsdien is het aantal banen weer licht gestegen tot 5.520 begin 2021.

'Post en koeriers' komt qua grootte op de derde plaats. Deze branche liet de afgelopen 10 jaar grote schommelingen zien als gevolg van reorganisaties en verhuizingen bij PostNL. Maar de laatste drie jaar laat deze branche een flinke groei zien.

2.10 MAAKINDUSTRIE

Daling bij Maken machines en elektronische producten

De 'Maakindustrie' is met 5.960 banen een relatief kleine sector in Den Haag (het aandeel is 2%). Het aantal banen in de sector als geheel is de afgelopen twee jaar gekrompen, maar er zijn grote verschillen tussen de diverse branches.

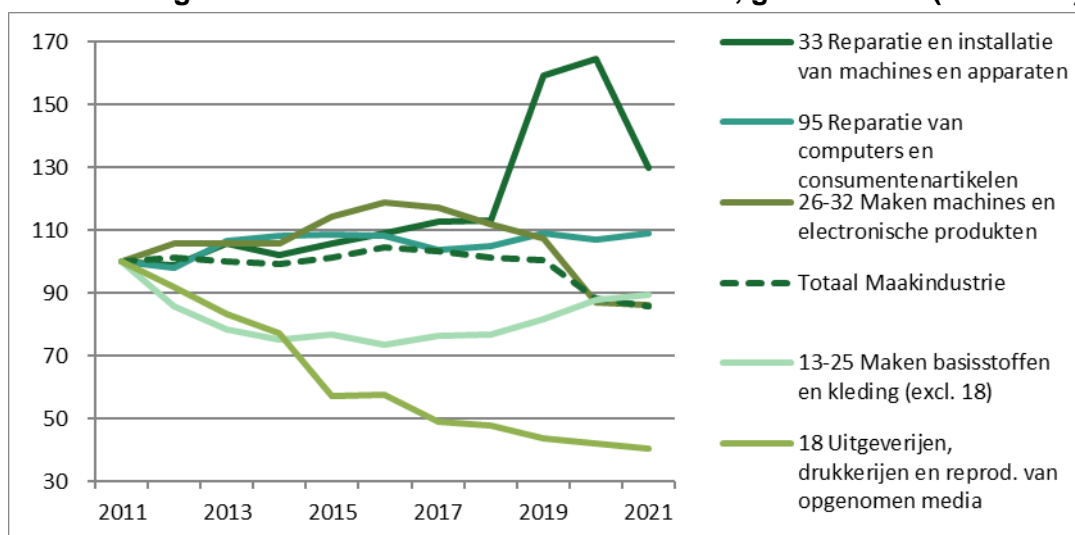
Het 'Maken machines, elektronische en overige producten' is de grootste branche binnen de sector met een aandeel van 63%. Het aantal banen is tot 2016 flink gegroeid, maar de afgelopen vijf jaar weer gedaald tot 3.780 banen begin 2021 (14% onder het niveau van 2011).

Het 'Maken van basisstoffen en kleding' laat een omgekeerde ontwikkeling zien. Tot 2014 kromp het aantal banen, maar de laatste vier jaar groeit deze branche weer en is bijna terug op het niveau van 2011. Met 1.390 banen is het kleine branche.

'Reparatie en installatie van machines en apparaten' laat in 2018 een sterke groei zien (door de komst van twee middelgrote vestigingen), maar daalde in 2020 weer flink (door het vertrek van een middelgrote vestiging). Het gaat echter om een kleine branche met 410 banen. 'Reparatie van computers en consumentenartikelen' is een kleine, stabiele branche.

Het aantal banen bij 'Uitgeverijen en drukkerijen' laat sinds 2011 de sterkste daling binnen de sector zien, maar met 360 banen begin 2021 is het een zeer kleine branche.⁶

Figuur 2.9 Ontwikkeling banen in 'Maakindustrie' naar branche, geïndexeerd (2011=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

⁶ Het hier om een andere branche dan onder 'ICT en creatief'

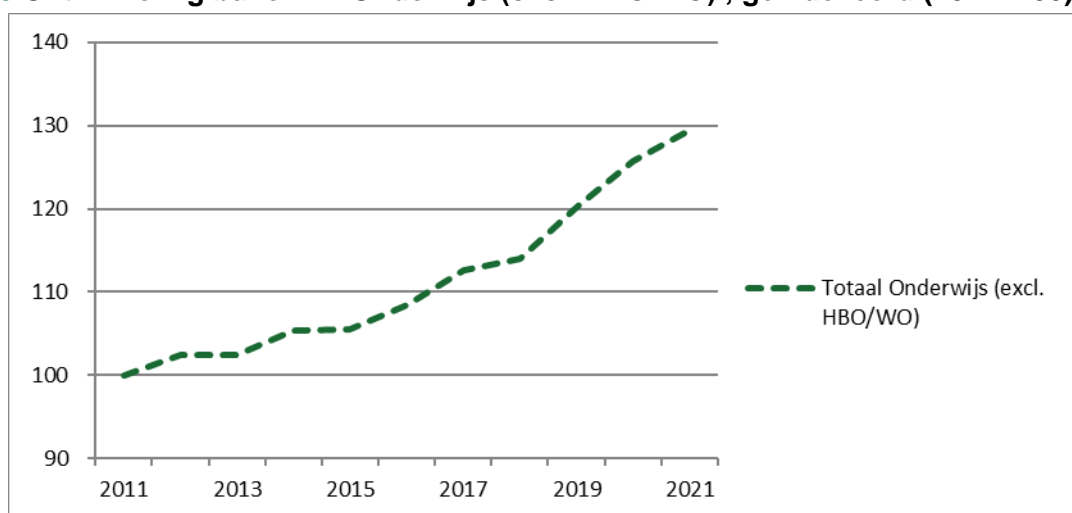

2.11 ONDERWIJS (excl. HBO en WO)

Gestage groei

De sector 'Onderwijs (excl. HBO en WO)' telt 16.940 banen en is de afgelopen 10 jaar gestaag gegroeid. Met een aandeel van 6% is Onderwijs een middelgrote sector binnen de Haagse werkgelegenheid. Hoger en wetenschappelijk onderwijs vallen er buiten omdat die aan de sector Kennis zijn toegerekend. Het MBO wordt in deze sector wel meegerekend.

Figuur 2.10 Ontwikkeling banen in 'Onderwijs (excl. HBO/WO)', geïndexeerd (2011=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

2.12 OVERHEID EN BELANGENORGANISATIES

Sterke groei bij gemeente Den Haag

Den Haag kent als regeringsstad veel ministeries binnen haar grenzen. Ook de provinciale overheid huist hier en de gemeente Den Haag is zelf een belangrijke werkgever. Daarnaast zijn mede vanwege de aanwezigheid van de Rijksoverheid vele nationale en internationale belangenorganisaties in Den Haag gehuisvest. In totaal telde de sector 'Overheid en belangenorganisaties' begin 2020 63.770 banen. Dat is 21% van de Haagse werkgelegenheid. Daarmee is 'Overheid en belangenorganisaties' veruit de grootste sector in Den Haag en het aandeel groeit de laatste jaren.

Binnen de sector is het 'Rijk' de grootste werkgever (met een aandeel van 64%).⁷ In de periode 2011-2014 kromp het aantal banen bij het 'Rijk' met 8%, maar sindsdien groeit het aantal banen weer gestaag. Wel hebben enkele grote verhuizingen van onderdelen plaatsgevonden, maar per saldo heeft dat geen grote verschuivingen in de totale werkgelegenheid teweeg gebracht.

Bij de 'Provincie' is het aantal banen de laatste jaren flink gedaald.

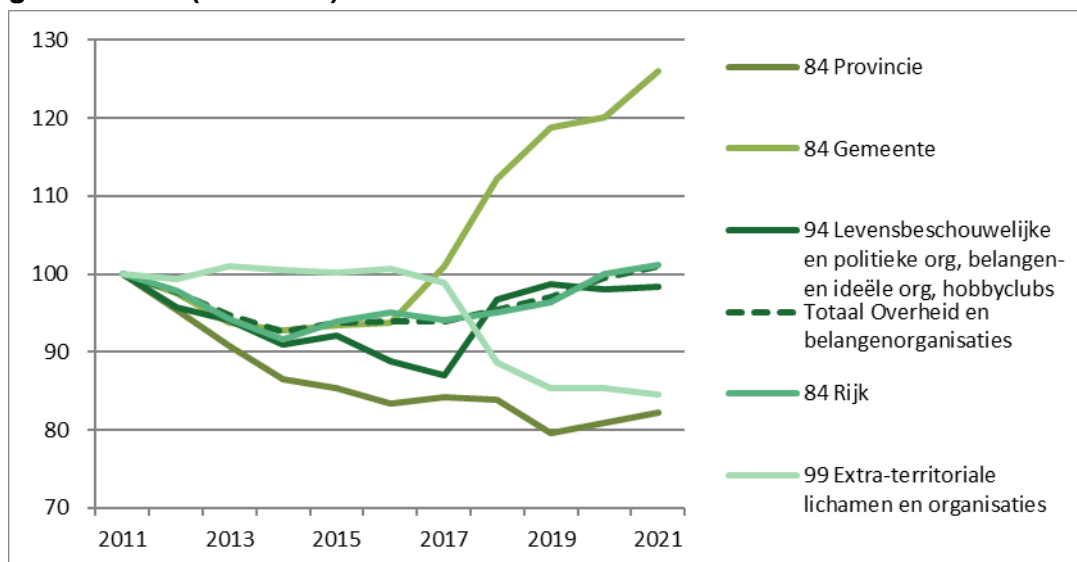
Bij de Gemeente Den Haag daalde het aantal banen in de periode 2011-2014 met 7%. Sindsdien is er echter sprake van een sterke groei. Ten opzichte van 10 jaar geleden heeft de gemeente nu 26% meer banen.

⁷ Het gaat hier alleen om die vestigingen die binnen klasse 84 'Overheid' vallen.

Het aantal banen bij 'Extra-territoriale instellingen' was tot 2016 redelijk stabiel, maar de laatste jaren daalt het. Zo kromp in 2017 het aantal banen sterk door de sluiting van het Joegoslavië Tribunaal.

Bij 'Levensbeschouwelijke en politieke organisaties' daalde het aantal banen tot 2017. Sindsdien groeit het aantal banen weer en is deze branche terug op het niveau van 2011.

Figuur 2.11 Ontwikkeling banen in 'Overheid en belangenorganisaties' naar branche, geïndexeerd (2011=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

2.13 TOERISME EN VRIJETIJD

Vooral Sport en Kunst en cultuur in 2020 flink gekrompen

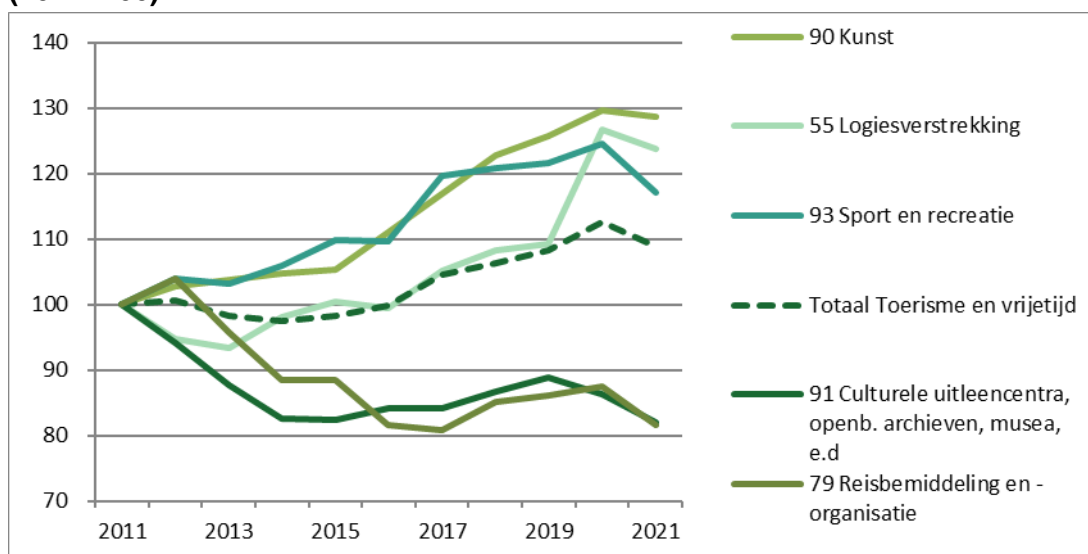
De sector 'Toerisme en vrijetijd' telt 11.010 banen en behoort met een aandeel van 4% tot de kleinere sectoren binnen de Haagse werkgelegenheid. Toerisme moet echter ook in samenhang met 'Detailhandel en horeca' worden gezien, want de verwevenheid van beide sectoren is groot. De sector 'Toerisme en vrijetijd' is de afgelopen jaren gegroeid, maar kromp in 2020 als gevolg van de contactbeperkende maatregelen in het kader van de corona-crisis. Tussen de branches zijn er aanzienlijke verschillen.

'Kunst' is met 4.610 banen en een aandeel van 42% de grootste branche. Het aantal banen is ten opzichte van 2011 met 29% gegroeid, maar in 2020 flink gedaald.

'Sport en recreatie' komt binnen de sector op de tweede plaats met een aandeel van 19%. Het aantal banen in deze branche is ook sterk gegroeid, maar laat in 2020 een flinke daling zien. De branche 'Logiesverstreking' is de afgelopen 10 jaar ook sterk gegroeid (24%).

Het aantal banen bij de 'Culturele uitleencentra' en bij 'Reisbemiddeling' kromp flink in de periode 2011-2014, daarna was er sprake van lichte groei, maar in 2020 was er weer sprake van krimp.

Figuur 2.12 Ontwikkeling banen in 'Toerisme en vrijetijd' naar branche, geïndexeerd (2011=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

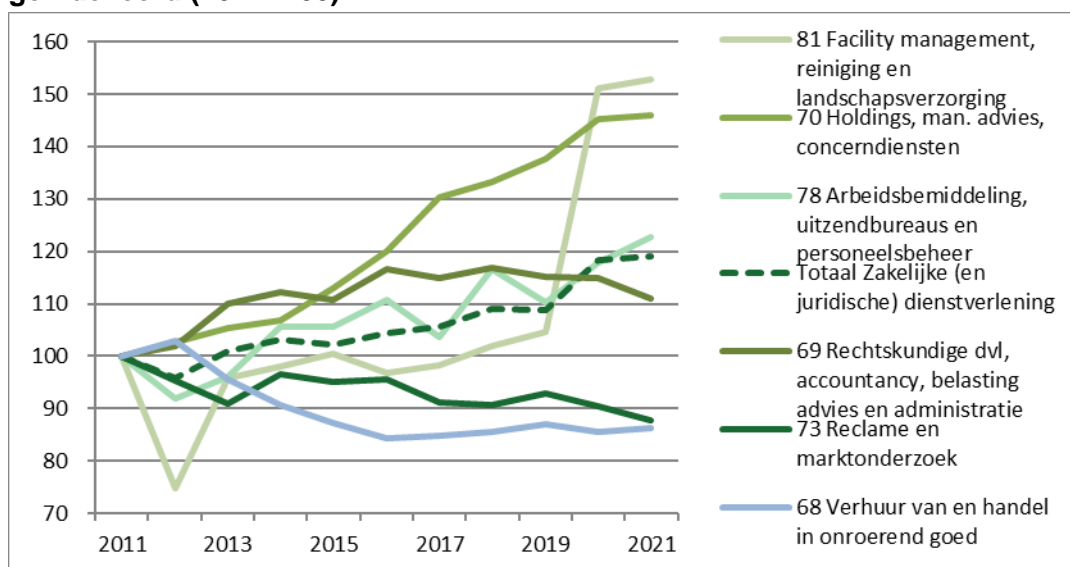
2.14 ZAKELIJKE (EN JURIDISCHE) DIENSTEN

Sterke groei bij Holdings en management consultancy

De sector 'Zakelijke (en juridische) diensten' telt begin 2021 34.730 banen en is met een aandeel van 12% een van de grotere sectoren in Den Haag.

'Rechtskundige dienstverlening, accountancy en belastingadvies' is binnen deze sector de grootste branche (met een aandeel van 25%). Deze branche groeide tot 2016, maar sindsdien is het aantal banen licht gekrompen tot 8.660 banen begin 2021. Ook 'Holdings en management consultancy' is een belangrijke branche met 8.560 banen (aandeel 25%). Deze branche is sinds 2011 sterk gegroeid (46%).

Figuur 2.13 Ontwikkeling banen in 'Zakelijke (en juridische) dienstverlening' naar branche, geïndexeerd (2011=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

'Arbeidsbemiddeling en uitzendbureaus' en 'Facility management' zijn twee kleinere branches die de laatste jaren een flinke groei laten zien.

2.15 ZORG

Gezondheidszorg blijft groeien

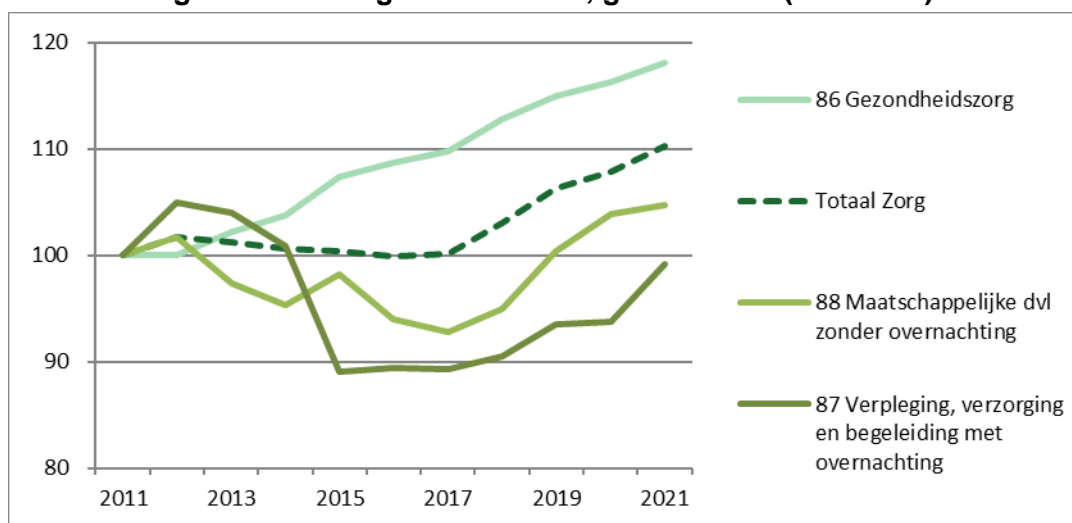
De sector Zorg omvat 43.830 banen en is met een aandeel van 15% een van de grotere sectoren in Den Haag. De laatste vier jaar is er een sterke groei te zien. Tussen de branches onderling zijn echter grote verschillen.

Binnen de sector is 'Gezondheidszorg' met 22.390 banen en een aandeel van 51% de grootste branche. In de periode 2011-2021 is deze branche met 18% gegroeid. 'Verpleging en verzorging' laat een andere ontwikkeling zien. Deze branche is in de periode 2012-2015 als gevolg van de bezuinigingen op de ouderenzorg in omvang afgenomen. Er verdwenen ca. 2.200 banen. Maar de laatste vier jaar is er weer sprake van groei.

De branche 'Maatschappelijke diensten' kromp in de periode 2011-2017 met 7%, maar de laatste drie jaar is ook hier sprake van een flinke groei.

Het 'Maken van farmaceutische grondstoffen en producten' is ook onderdeel van de sector Zorg. Deze branche is in 2017 fors gegroeid, maar het aantal banen is in verhouding tot de andere branches klein (met een aandeel van 0,5% en om die reden niet in figuur 2.14 opgenomen).

Figuur 2.14 Ontwikkeling banen in Zorg naar branche, geïndexeerd (2011=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

2.16 OVERZICHT ONTWIKKELING SECTOREN

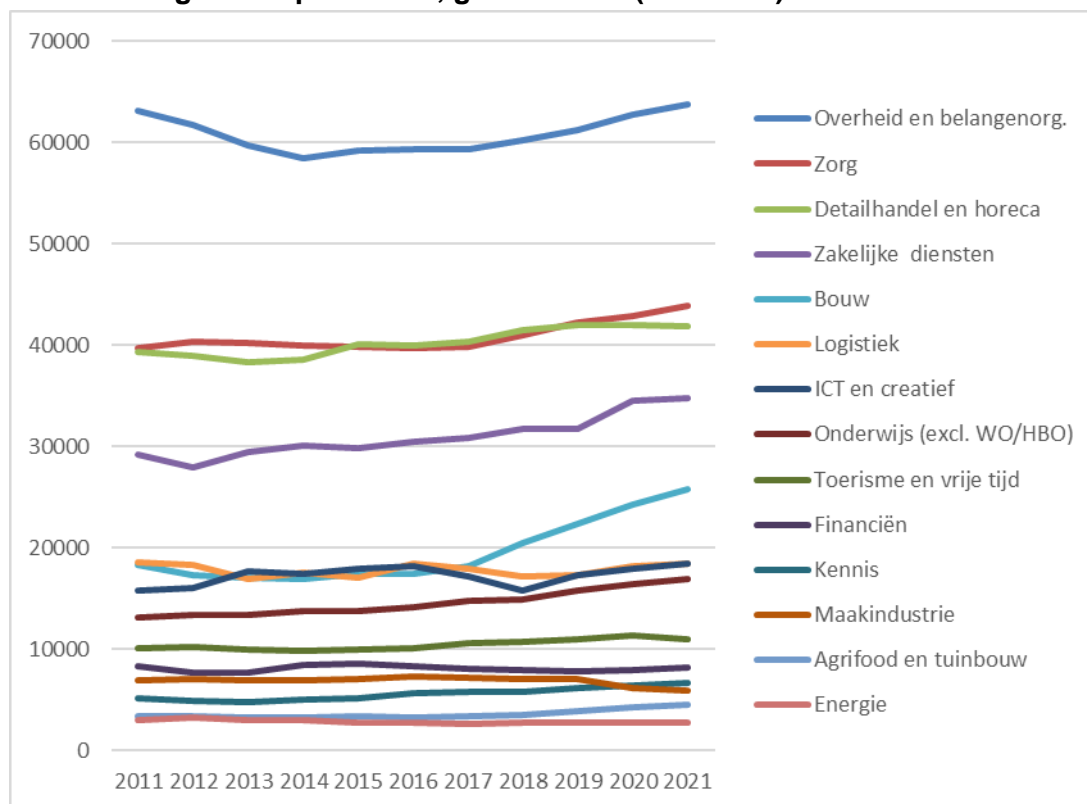
In figuur 2.15 wordt de ontwikkeling van het aantal banen in de periode 2011-2021 per sector weergegeven. Duidelijk is te zien dat de sector 'Overheid en belangen-organisaties' al jaren de grootste sector is in Den Haag met ruim 60.000 banen, maar ook dat deze sector in de genoemde periode een sterke groei en krimp heeft gehad.

De sectoren Zorg en 'Detailhandel en horeca' komen qua omvang op de tweede en derde plaats met ruim 40.000 banen. Beide sectoren zijn de afgelopen jaren gestaag gegroeid.

De sector 'Zakelijke diensten' komt op de vierde plaats en laat over de gehele periode een flinke groei zien. De sector 'Bouw' komt op de vijfde plaats en laat in de afgelopen vijf jaar van alle sectoren de sterkste groei zien.

Verder is te zien dat de aandelen van de sectoren binnen de totale Haagse werkgelegenheid vrij stabiel zijn. Het aantal banen bij de sectoren 'Logistiek' en 'Financiën' is in de periode 2011-2021 gekrompen waardoor hun positie ten opzichte van andere sectoren iets is gewijzigd.

Figuur 2.15 Ontwikkeling banen per sector, geïndexeerd (2011=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

3

SPREIDING OVER DE STAD

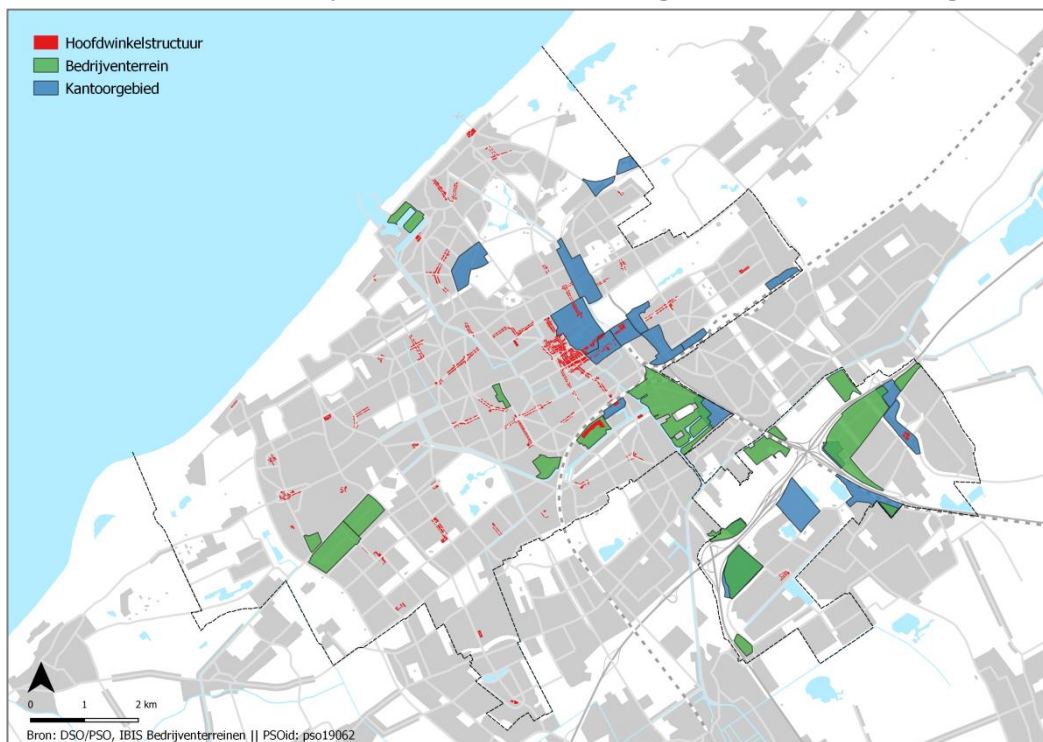
3.1 INLEIDING

Bedrijfsvestigingen en banen komen niet overal in Den Haag in gelijke mate voor. Zo zijn er concentraties op bedrijventerreinen, in kantoreengebieden en in winkelgebieden. In totaal liggen begin 2021 11.710 vestigingen en 158.030 banen op een bedrijventerrein, in een kantoreengebied en/of in een winkelgebied. Dat betekent dat de helft van de banen (52%) in een formeel werkgebied ligt. Dit aandeel is sinds 2000 nauwelijks veranderd.

3.2 AANDACHTSGEBIEDEN

Den Haag heeft specifiek beleid voor bedrijventerreinen, kantoorgebieden en winkelcentra. Daarnaast zijn er nog de zogenaamde focusgebieden. Hieronder wordt de werkgelegenheid in deze aandachtsgebieden en de ontwikkeling daarvan beschreven. De kantoorgebieden, bedrijventerreinen en winkelgebieden sluiten elkaar niet. Ze overlappen elkaar enigszins, zoals in figuur 3.1 te zien is.

Figuur 3.1 Kantorenlocaties, bedrijventerreinen en winkelgebieden in Den Haag

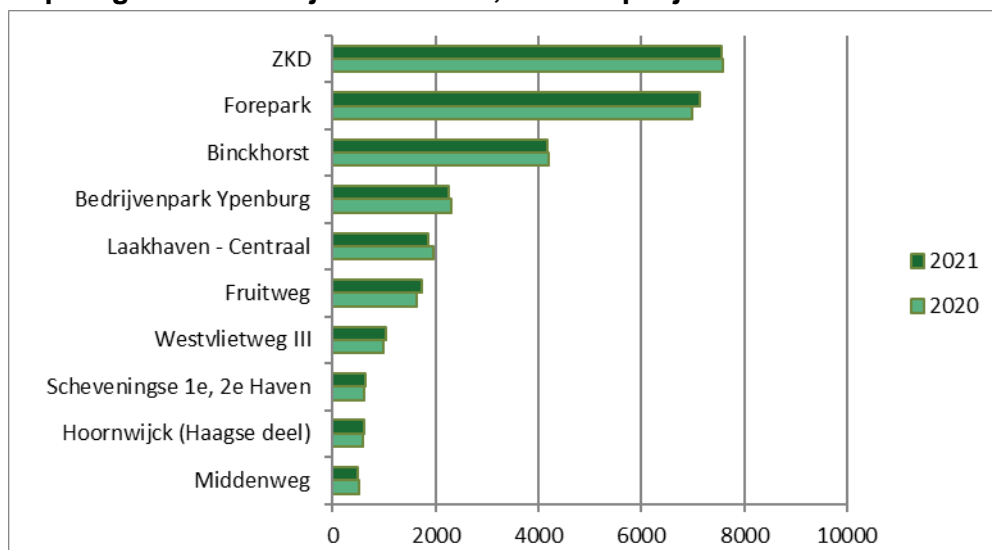

Bedrijventerreinen

Den Haag telt 17 bedrijventerreinen. Hierop zijn 2.360 bedrijven gehuisvest, die samen 28.470 banen leveren (9% van de Haagse werkgelegenheid). De grootste bedrijventerreinen zijn Zichtenburg, Kerketuinen en Dekkershoek (ZKD), Forepark

en Binckhorst.⁸ Ten opzichte van begin 2020 is het aantal banen op bedrijfsterreinen nagenoeg gelijk gebleven (+30 banen).

Figuur 3.2 Top 10 grootste bedrijventerreinen, banen op 1 januari

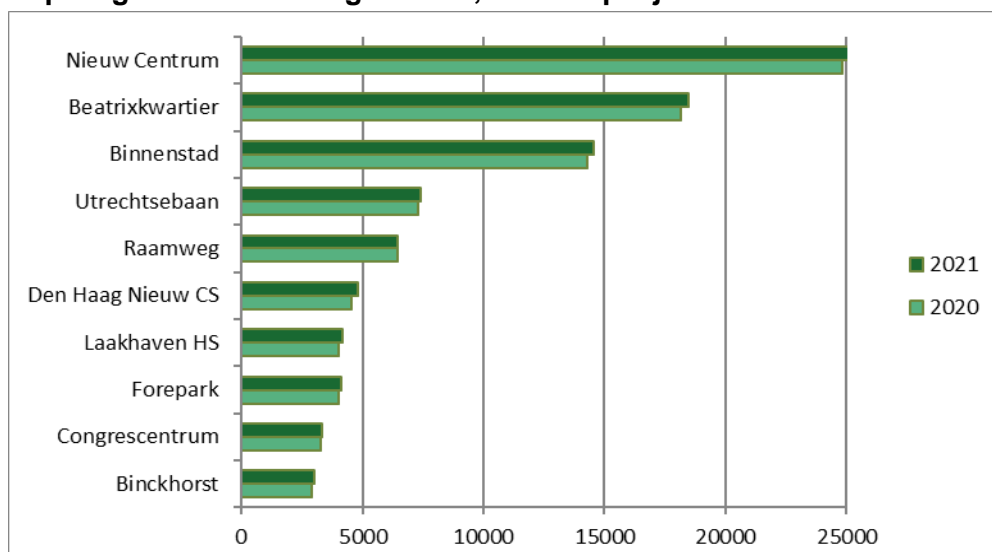

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

Kantoorgebieden

In Den Haag zijn er 19 kantoorgebieden aangewezen.⁹ In deze gebieden zijn 3.870 bedrijven gehuisvest, die samen goed zijn voor 106.240 banen (dat is 35% van de Haagse werkgelegenheid). De grootste kantoorgebieden zijn Nieuw Centrum, Beatrixkwartier en Binnenstad. Met uitzondering van enkele kleinere gebieden is het aantal banen op kantoorgebieden ten opzichte van begin 2020 toegenomen (+1,8%). De grootste groei deed zich voor in het Beatrixkwartier (+340 banen).

Figuur 3.3 Top 10 grootste kantoorgebieden, banen op 1 januari

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

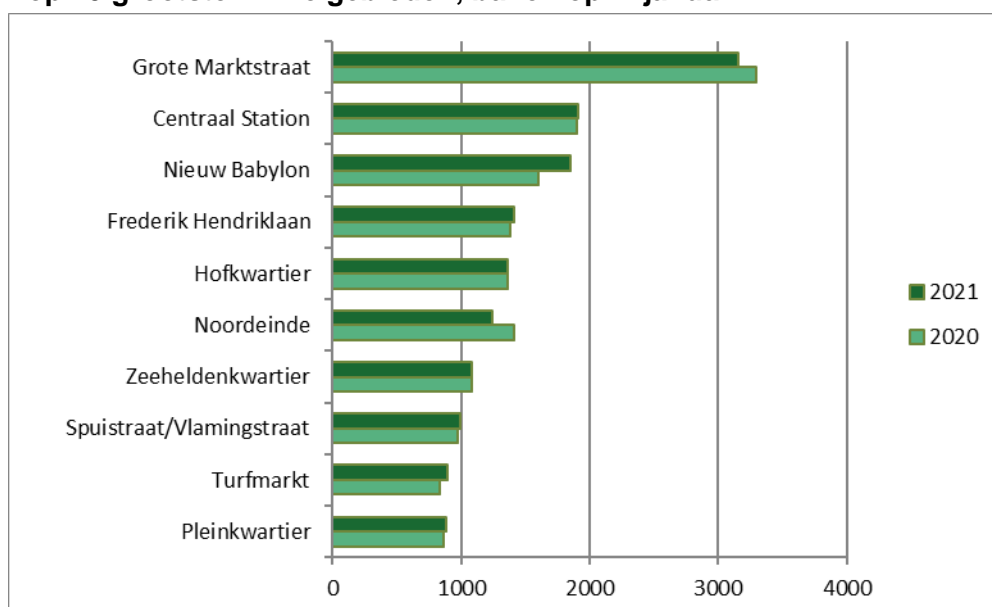
⁸ Voor de Binckhorst geldt dat dit in steeds mindere mate een bedrijventerrein is. Het gebied wordt in de komende jaren getransformeerd naar een woon-werk locatie.

⁹ Een deel hiervan overlapt met de hiervoor genoemde bedrijventerreinen.

Winkelgebieden

De Haagse hoofdwinkelstructuur bestaat uit 69 winkelgebieden. In deze gebieden zijn 6.460 bedrijven gehuisvest, die goed zijn voor 34.460 banen (11% van de Haagse werkgelegenheid). Het Kernwinkelgebied van de Haagse binnenstad is opgedeeld in een aantal deelgebieden. De Grote Marktstraat is daar een van en biedt veruit de meeste werkgelegenheid. Na de Grote Marktstraat volgen Centraal Station en Nieuw Babylon. De werkgelegenheid in alle winkelcentra samen is in 2020 nagenoeg gelijk gebleven (+70 banen), maar tussen de centra onderling zijn flinke verschillen. De grootste groei deed zich voor in Nieuw Babylon (+250 banen); de grootste krimp deed zich voor in het Noordeinde (-170 banen) en Grote Marktstraat (-140 banen).

Figuur 3.4 Top 10 grootste winkelgebieden, banen op 1 januari

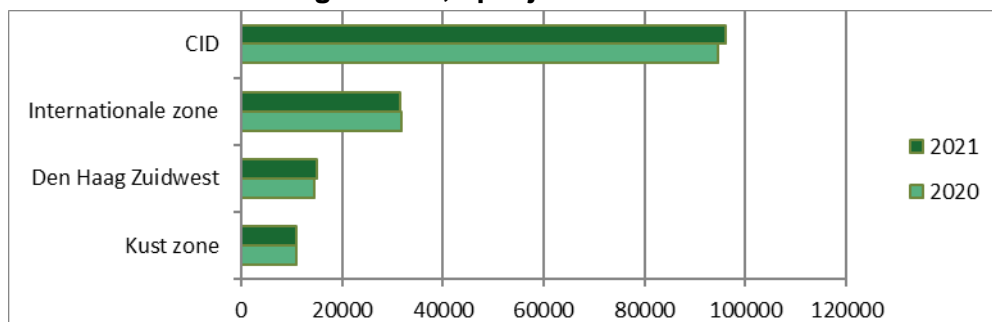
Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

Focusgebieden

Den Haag kent vier zogenaamde focusgebieden (zie figuur 3.6). Daarvan is het Central Innovation District (CID) de grootste qua werkgelegenheid. Hier zijn 7.020 bedrijven gehuisvest die goed zijn voor 95.970 banen (32% van de Haagse werkgelegenheid). In 2020 is het aantal banen met 1.460 toegenomen (1,5% groei). Op de tweede plaats komt de Internationale zone met 5.910 bedrijven en 31.410 banen. Daarna volgen Den Haag Zuidwest (6.690 vestigingen en 15.100 banen) en de Kustzone (3.620 vestigingen en 11.040 banen). Het gaat hier veelal om kleinere bedrijven dan in het CID en de Internationale zone.

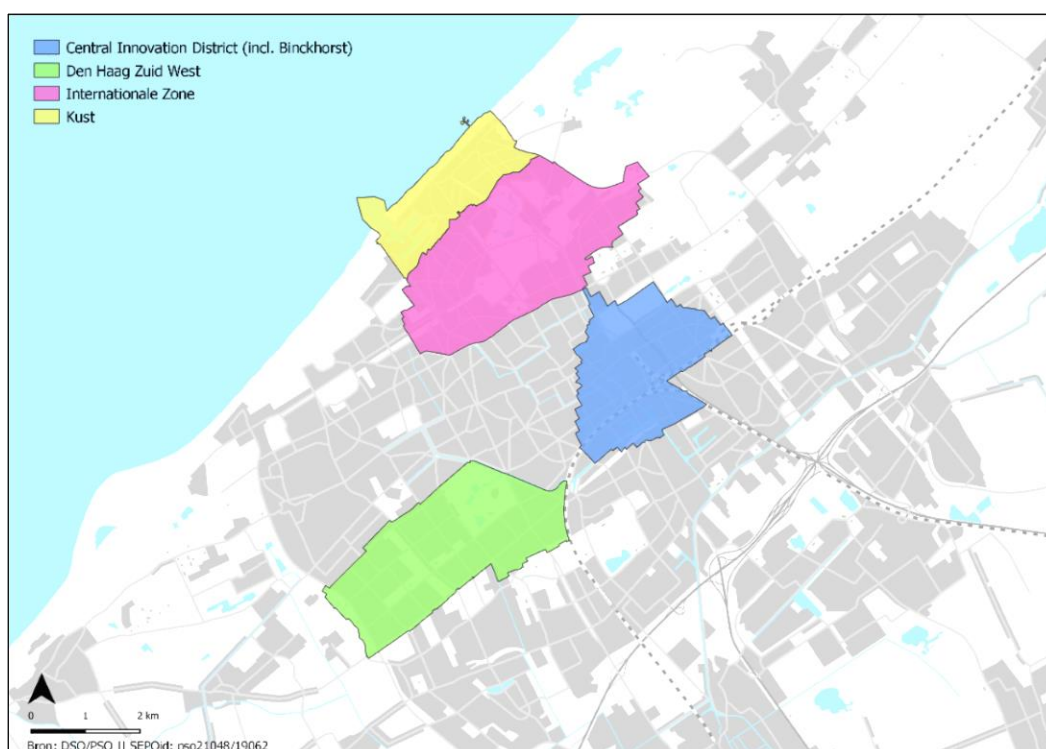

Figuur 3.5 Aantal banen in focusgebieden, op 1 januari

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

Figuur 3.6 Focusgebieden in Den Haag

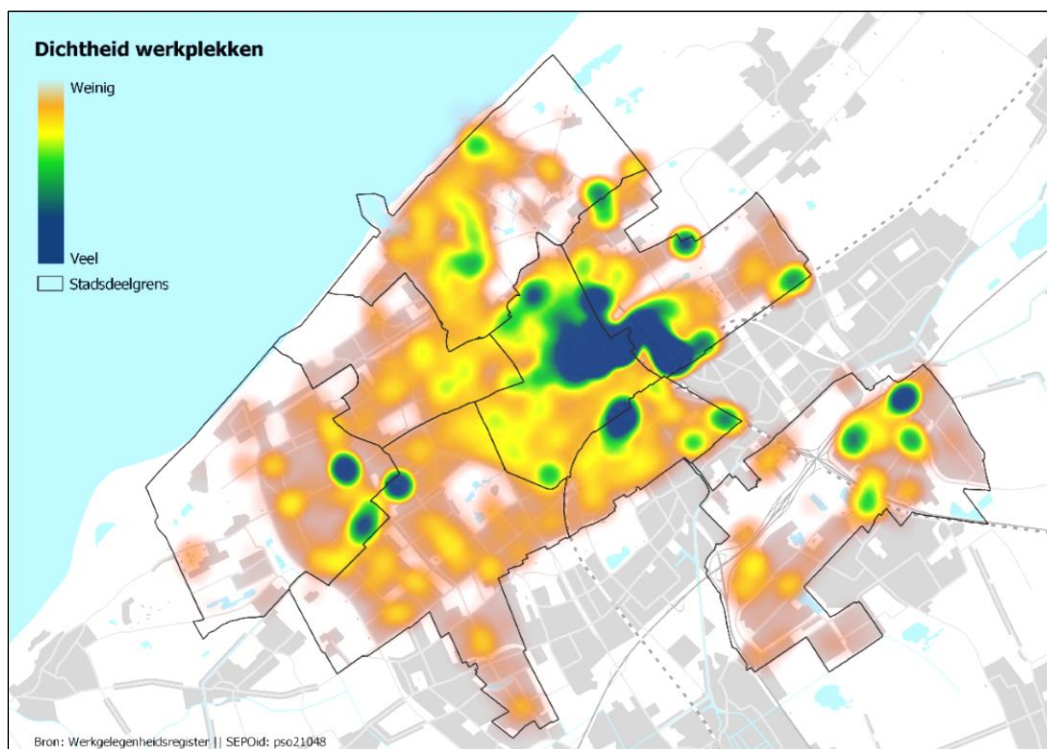
3.3 SPREIDING VAN VESTIGINGEN EN BANEN

Concentratie in Centrum

Eerder is aangegeven dat 52% van de banen in een formeel werkgebied te vinden is. Dit betekent dat iets minder dan de helft, ca. 144.800 banen, buiten de werkgebieden ligt. Hier gaat het om vestigingen in kleine winkelstrookjes, in woonwijken e.d. Buiten de formele werkgebieden komen vooral veel kleinere vestigingen voor. Zo ligt begin 2021 89% van alle eenmanszaken buiten een bedrijvenlocatie. En van de banen in vestigingen van 2-10 werknemers ligt 68% buiten een formeel werkgebied.

Drie van de tien grootste werkconcentraties liggen in het stadsdeel Centrum. Dit stadsdeel telt begin 2020 89.530 banen bij 16.280 vestigingen. Centrum is hiermee met afstand het stadsdeel met de meeste banen. Op de tweede plaats komt Haagse Hout met 57.130 banen.

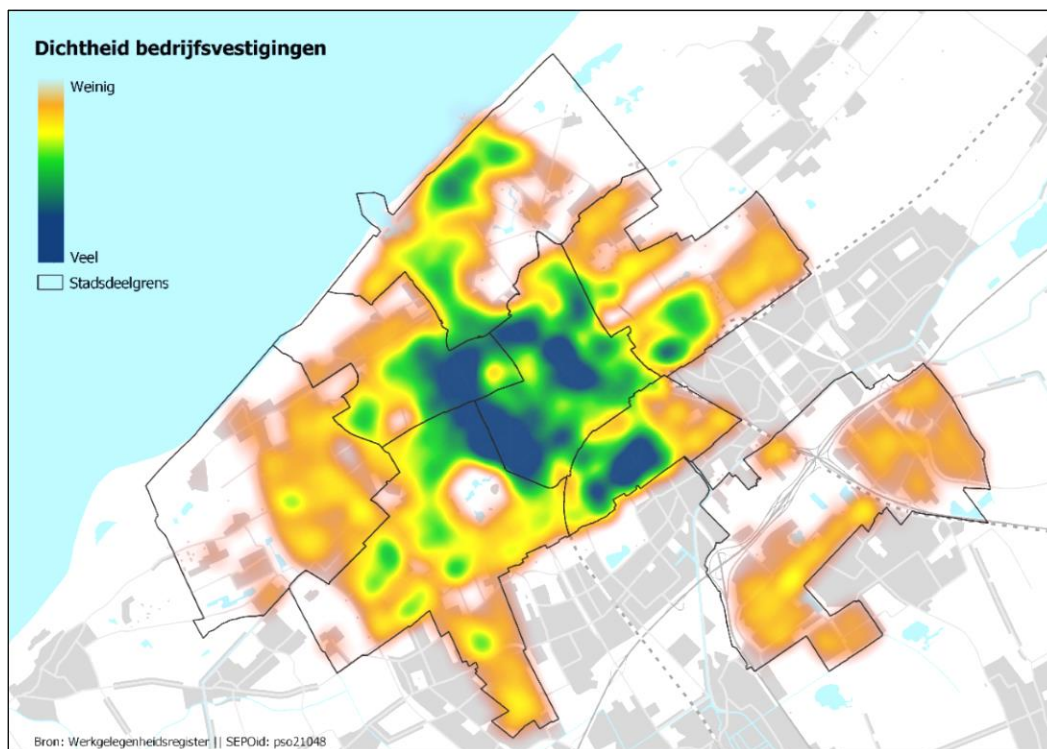
Figuur 3.7 Concentratie van banen, 1-1-2021

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

Figuur 3.7 geeft aan dat de concentratie van banen niet overal even groot is. Figuur 3.8 geeft dezelfde kaart weer maar dan met de concentratie van vestigingen.

Figuur 3.8 Concentratie vestigingen, 1-1-2021

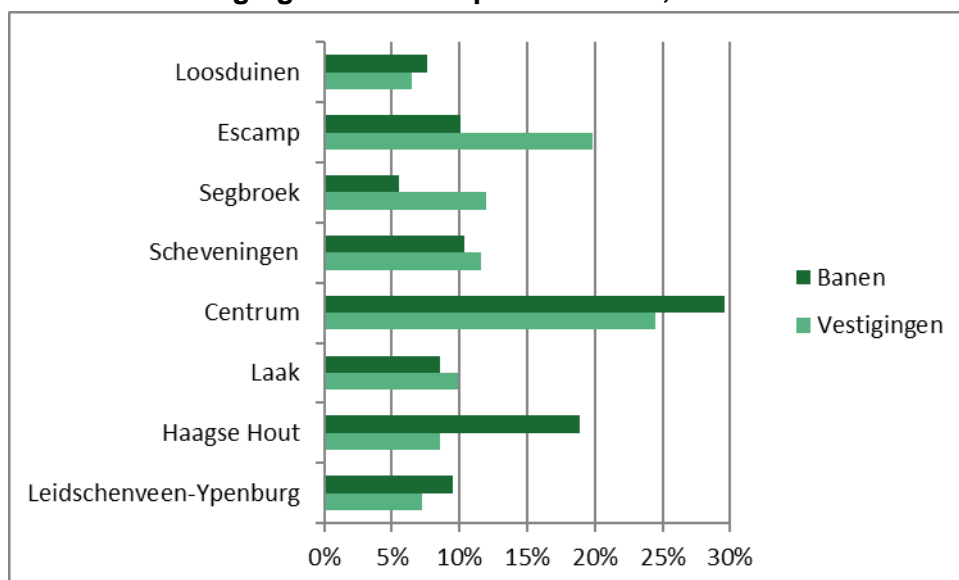

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

De concentratiekaart van vestigingen geeft een duidelijk ander beeld dan die van de concentratie van banen. Vestigingen zijn meer verspreid over de stad, maar er is nog wel een sterke concentratie in het stadsdeel Centrum (16.280 vestigingen). Op de tweede plaats komt Escamp met 13.210 vestigingen. De andere stadsdelen hebben aanzienlijk minder vestigingen.

Centrum heeft dus niet alleen de meeste banen maar ook de meeste vestigingen. Haagse Hout heeft 19% van de banen en 9% van de vestigingen, relatief grote vestigingen dus met gemiddeld 10,0 banen per vestiging. De grote overheidsinstellingen in dit stadsdeel spelen hierbij een rol. Hier tegenover staat Escamp waar 20% van de vestigingen en 10% van de banen te vinden zijn. Het zijn vaak kleine vestigingen; het gemiddelde ligt op 2,3 banen per vestiging. Ook Segbroek valt op. In dit stadsdeel is 5% van de banen te vinden en 12% van de vestigingen. Gemiddeld telt een vestiging hier 2,1 banen; het laagste gemiddelde van alle stadsdelen.

Figuur 3.9 Aandeel in vestigingen en banen per stadsdeel, 1-1-2021

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

3.4 VERSCHUIVINGEN BINNEN DE STAD

De groei van de werkgelegenheid doet zich niet overal in gelijke mate in de stad voor. Sommige wijken groeien sterker dan anderen. In een aantal wijken is er zelfs sprake van krimp.

Sterke groei doet zich vooral voor in de wijken Bezuidenhout (+930 banen), Centrum (+770) en Laakkwartier en Spoorwijk (+730). Verder is groei te vinden in de wijken Moerwijk (+380), Morgenstond (+290) en Transvaalkwartier (+270). Flinker krimp is te vinden in de Binckhorst (-190 banen) en Van Stolkpark en Scheveningse Bosjes (-150 banen). In mindere mate is er ook krimp in de Archipelbuurt (-90) en Stationsbuurt (-80).

4

GROOT-, MIDDEN- EN KLEINBEDRIJF

4.1 INLEIDING

Het MKB staat voor Midden- en Kleinbedrijf. Hieronder verstaan we in deze rapportage vestigingen tot 100 werknemers. Alles daarboven is grootbedrijf. Officieel wordt het MKB vastgesteld op bedrijfsniveau. Dat wil zeggen dat de verschillende vestigingen van één bedrijf samen minder dan 100 banen hebben. In deze rapportage wordt echter gebruik gemaakt van een registratie op het niveau van de individuele vestigingen. Wij gebruiken dan ook de indeling tot 100 banen op vestigingsniveau. In enkele gevallen zijn meerdere vestigingen samengevoegd tot één bedrijf. Als dit het geval is wordt dat aangegeven.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op grootbedrijf, MKB en eenmanszaken. Voor de duidelijkheid volgt hier een overzichtstabel met de aantallen banen en vestigingen in de verschillende categorieën.

Tabel 4.1 Overzicht onderverdeling Haagse vestigingen naar grootteklasse, 1-1-2021

	Vestigingen	Banen
Grootbedrijf (100+ banen)	380	140.420
MKB (< 100 banen)	66.110	162.400
Waarvan eenmansvestigingen	51.290	51.290

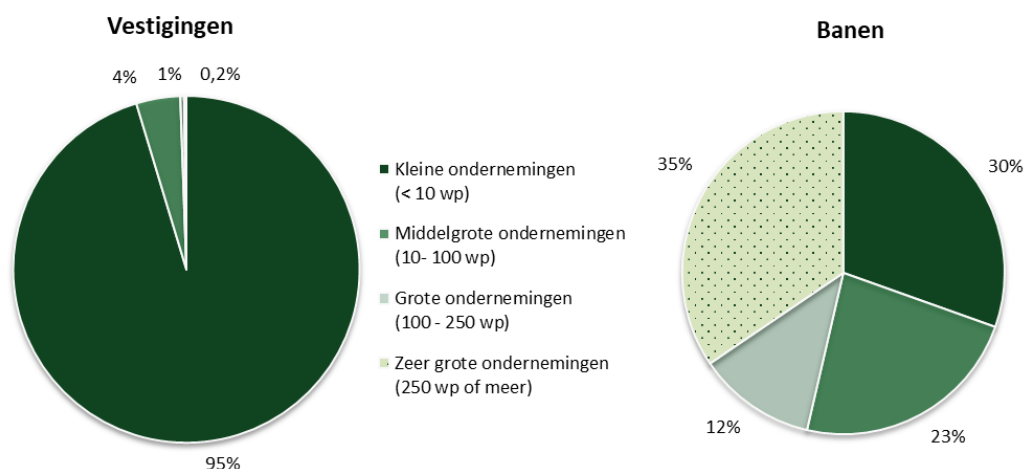
Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

4.2 GROOTBEDRIJF

Grote vestigingen verantwoordelijk voor bijna de helft van de banen

In de bovenstaande tabel is te zien dat de 380 grote (en zeer grote) vestigingen goed zijn voor 140.420 banen. Dat is 46% van de totale werkgelegenheid.

Figuur 4.1 Banen en vestigingen in Den Haag naar grootteklasse, 1-1-2021

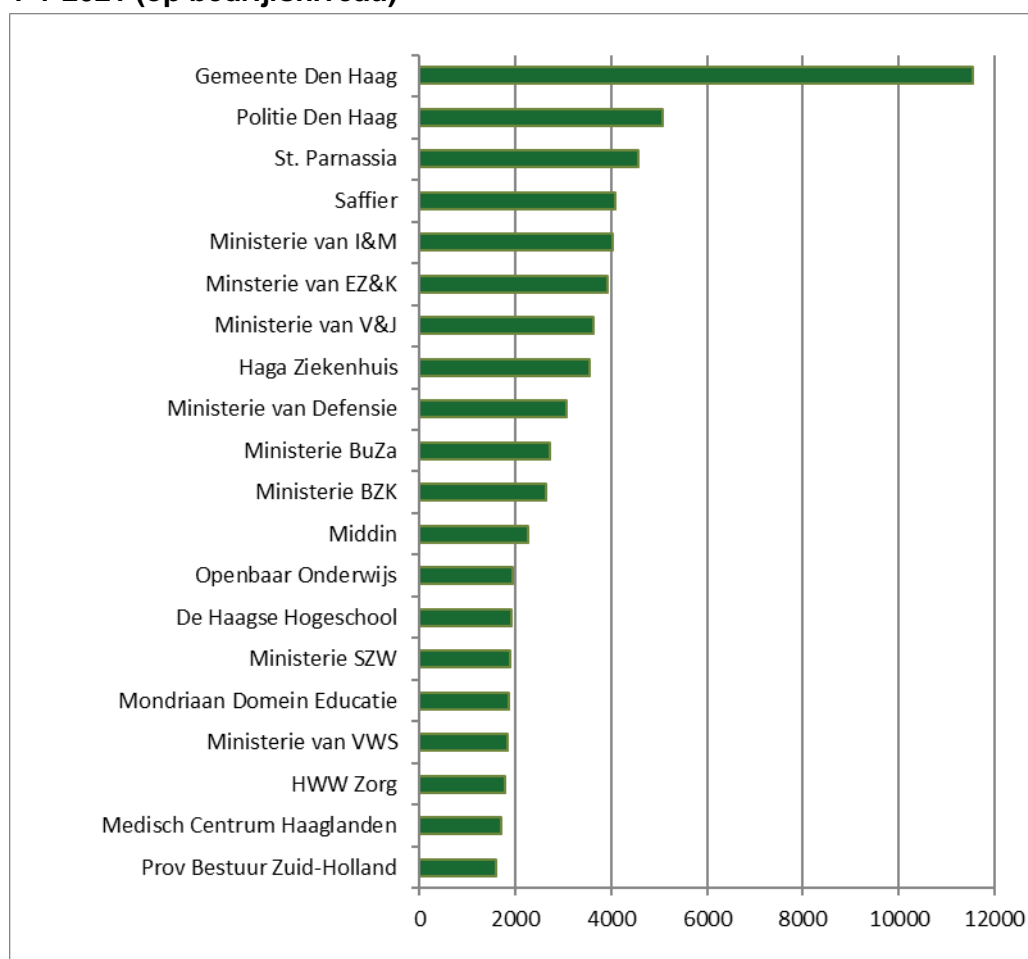

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

Onderstaande figuur laat de 20 grootste werkgevers in Den Haag in de quartaire sector zien. In deze figuur gaat het uitdrukkelijk wél om ‘bedrijven’ en zijn zoveel mogelijk Haagse vestigingen van hetzelfde bedrijf bij elkaar gevoegd om tot de bedrijfsgrootte te komen.¹⁰ Het grootste bedrijf in de quartaire sector, maar ook in heel Den Haag, is de Gemeente Den Haag zelf. Daarnaast komen vooral veel ministeries en zorginstellingen op de lijst voor. Wanneer we de Rijksoverheid, inclusief uitvoerende diensten, als één organisatie beschouwen, staat deze ruim op kop met 44.600 banen.

De top 20 is goed voor 22% van de werkgelegenheid in Den Haag.

Figuur 4.2 Top 20 van grootste werkgevers in Den Haag in de quartaire sector, 1-1-2021 (op bedrijfsniveau)

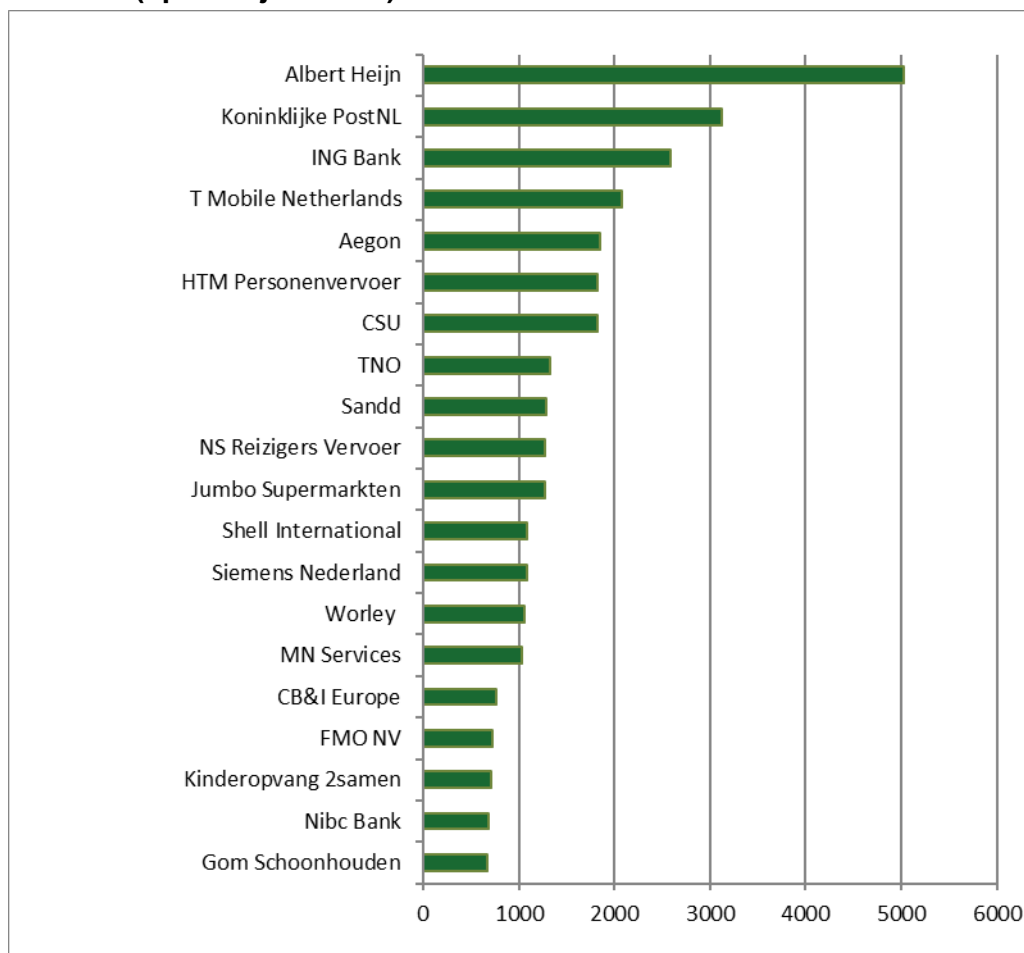
Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

Bij de meeste werkgevers in de top 20 is het aantal banen het afgelopen jaar (2020) iets gegroeid. Uitzondering is de gemeente Den Haag waar het aantal banen flink toenam (ruim 500 banen; een groot deel daarvan kwam op naam van de GGD). Ook Stichting Parnassia en HWW Zorg groeiden flink met ca. 100 banen. Bij geen enkele werkgever uit de top 20 daalde het aantal banen met meer dan 50. Per saldo groeide het aantal banen bij de top 20 in de quartaire sector in 2020 met 1.330 (2,1%).

¹⁰ Voor alleen de quartaire sector zou ‘organisatie’ een betere term zijn dan ‘bedrijf’.

De top 20 van commerciële bedrijven¹¹ is in 2020 ook nauwelijks gewijzigd. Per saldo is de commerciële top 20 in 2020 met 290 banen gegroeid tot ca. 31.700 banen. Een groei van 0,9%. De 20 grootste commerciële bedrijven zijn goed voor 11% van de werkgelegenheid in Den Haag.

Figuur 4.3 Top 20 van grootste werkgevers in Den Haag in de commerciële sector, 1-1-2020 (op bedrijfsniveau)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

De bovenstaande beschrijving geldt specifiek voor de top 20 bedrijven die hier worden weergegeven. Maar hoe staat het met de grote vestigingen in het algemeen en over een langere periode?

Het aantal banen bij het grootbedrijf (vestigingen met 100 werknemers of meer) bewoog zich in de periode 2000-2021 tussen de indexwaarden 97 en 103 en gaf een relatief stabiel beeld weer. Wanneer we het grootbedrijf in drie grootteklassen verder uitsplitsen, zien we dat het aantal banen bij de grootste vestigingen (met 500 werknemers of meer) zich gunstig ontwikkelde, vooral de laatste jaren. Bij de vestigingen met 200-500 werknemers was er tot 2015 sprake van een min of meer gestage krimp. In 2016 en 2017 groeide het aantal banen weer iets, maar in 2019 is het aantal banen weer gekrompen.

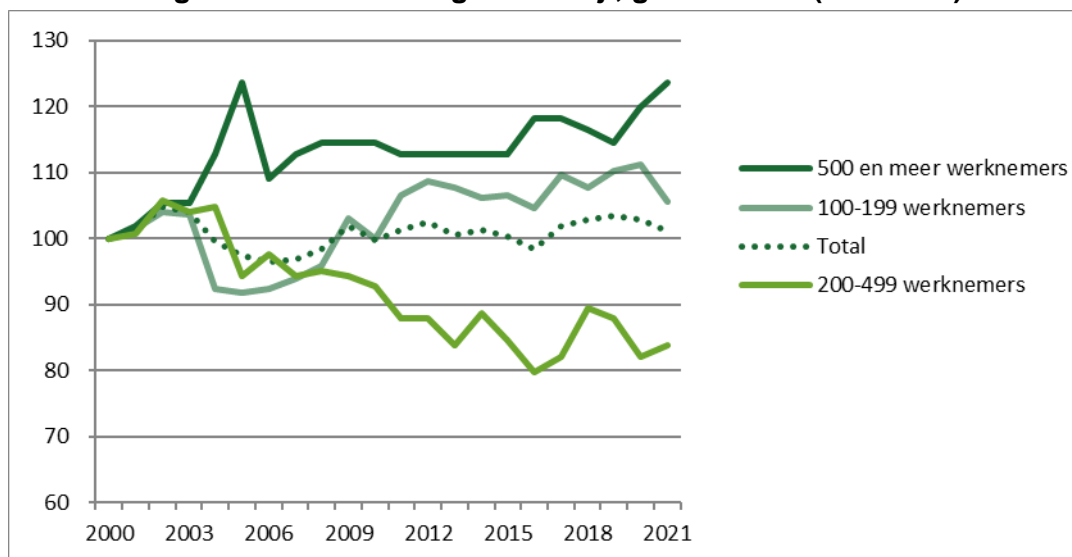
¹¹ Ook hier gaat het om samengevoegde vestigingen die onderdeel uitmaken van hetzelfde bedrijf.

Bij vestigingen met 100-200 werknemers is weer een heel andere ontwikkeling te zien. Na een daling in de periode 2000-2006 volgde een periode van flinke groei tot aan 2012. Daarna is er sprake van een zekere stabiliteit. Wel is de laatste twee jaar sprake van groei.

Binnen het grootbedrijf hebben de afgelopen jaren wat verschuivingen plaatsgevonden tussen de subgroepen. Ten opzichte van 2000 is het grootbedrijf met 11.860 banen gegroeid (+9%).

Figuur 4.4 Ontwikkeling banen binnen het grootbedrijf, geïndexeerd (2000=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

4.3 MKB

MKB als motor van de economie drijft op eenmanszaken

Het midden- en kleinbedrijf (MKB) bestaat uit vestigingen tot 100 werknemers. In Den Haag zijn dat er begin 2020 66.110. Zij leveren 162.400 banen op; dat is 54% van het totaal aantal banen in Den Haag.

Tabel 4.2 MKB naar grootteklasse, 1-1-2021

	Vestigingen	Banen
Eenmanszaak	51.290	51.290
2-4 werknemers	9.300	23.160
5-9 werknemers	2.790	17.730
10-19 werknemers	1.400	18.330
20-49 werknemers	990	28.670
50-99 werknemers	340	23.220
Totaal MKB	66.110	162.400

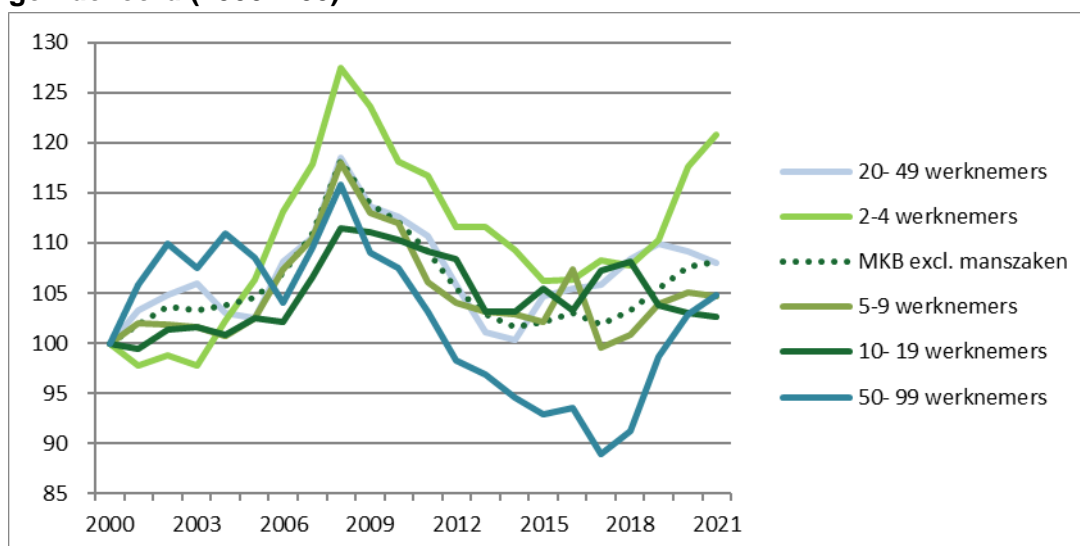
Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

Een speciale groep binnen het MKB zijn de eenmanszaken. Dit waren er begin 2021 51.290, goed voor 78% van alle MKB vestigingen. In de volgende paragraaf wordt hier nader op ingegaan.

Het aantal banen binnen de groep MKB vestigingen met meer dan één werknemer groeide in de periode 2000-2008 tot ruim 121.400 banen om daarna in een vrije val te raken als gevolg van de economische crisis. In 2014 werd het dieptepunt bereikt (104.400 banen) en in de jaren daarna groeide het aantal banen weer tot 111.100 begin 2021.

Tussen de subgroepen zijn grote verschillen te zien. De categorieën 2-4 en 20-49 werknemers zijn sinds 2014 gestaag gegroeid. De categorie met 50-99 werknemers is tot begin 2017 blijven dalen; maar laat de laatste drie jaar wel de grootste groei zien. De categorieën 5-9 en 10-19 werknemers laten een wisselend beeld zien, het ene jaar is er sprake van groei en het andere jaar van krimp.¹²

Figuur 4.5 Ontwikkeling banen binnen het MKB (exclusief eenmanszaken), geïndexeerd (2000=100)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

Als we de ontwikkeling van het MKB (excl. eenmanszaken) vergelijken met het grootbedrijf, dan zien we dat het MKB een snelle groei heeft laten zien, gevolgd door een snelle afname en dat het grootbedrijf veel stabiel haar banen heeft weten te behouden.

Tabel 4.3 laat een paar vergelijkingen zien. Het totale MKB groeide sinds 2000 met 45%. Het grootbedrijf groeide veel minder namelijk met 9%.

Binnen het MKB is de groei, zowel absoluut als relatief, grotendeels te danken aan de spectaculaire groei van de eenmanszaken. Zonder eenmanszaken is het MKB met 8% gegroeid zijn ten opzichte van 2000.

¹² Door groei of krimp kan een vestiging in een andere grootteklasse terecht komen. Dit is mede oorzaak van de fluctuatie.

Tabel 4.3 Groei binnen het MKB en bij grootbedrijf, 2000-2021 (per 1 januari)

	2000	2021	Toename banen 2000-2021	Procentuele groei 2000-2021
Totaal MKB	111.770	162.400	50.630	45%
w.v. Eenmanszaak	9.090	51.300	42.210	464%
w.v. 2 t/m 99 werknemers (MKB excl. Eenmanszaak)	102.680	111.100	8.420	8%
Grootbedrijf	128.570	140.420	11.850	9%
Totaal Den Haag	240.340	302.820	62.480	26%

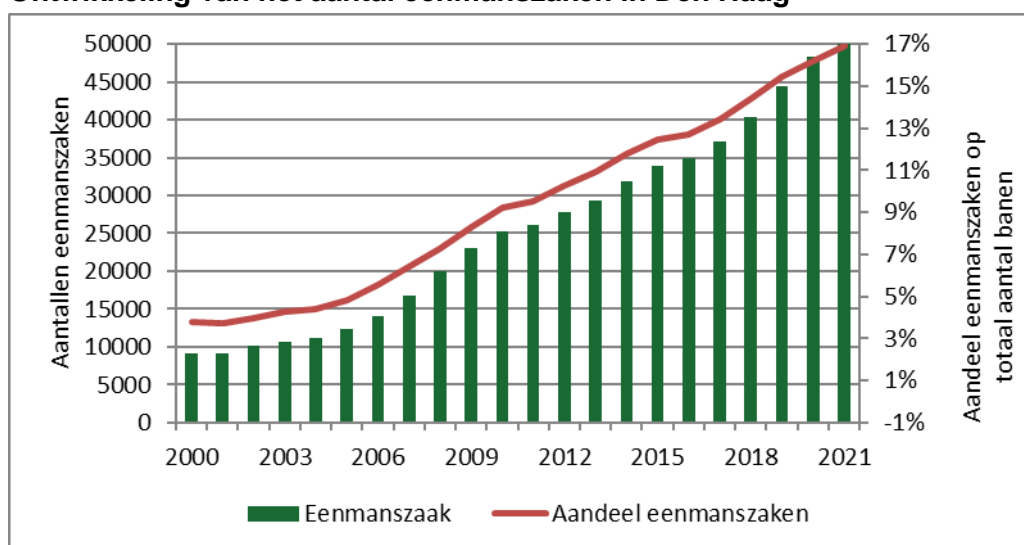
Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

4.4 EENMANSAKEN

Enorme toename van eenmanszaken

Begin 2021 telde Den Haag zoals eerder aangegeven 51.300 eenmanszaken.¹³ Dit zijn niet allemaal zzp'ers. Eenmanszaken kunnen ook een nevenvestiging zijn van een groter bedrijf of keten. Onder zzp'er verstaan we een zelfstandige zonder personeel. In deze rapportage zijn de eenmanszaken geselecteerd die geen deel uitmaken van een groter bedrijf met meerdere vestigingen en waarbij iemand tenminste 12 uur per week werkt. Begin 2021 waren er volgens deze definitie ca. 47.500 zzp'ers in Den Haag. Zzp'ers waren daarmee goed voor 93% van alle eenmanszaken.

De ontwikkeling van het aantal eenmanszaken is enorm, van 9.090 in 2000 tot 51.300 begin 2021, een groeifactor van bijna 5. Het aandeel banen dat zij vertegenwoordigen is sinds 2000 toegenomen van 4% tot 17% van de Haagse werkgelegenheid.

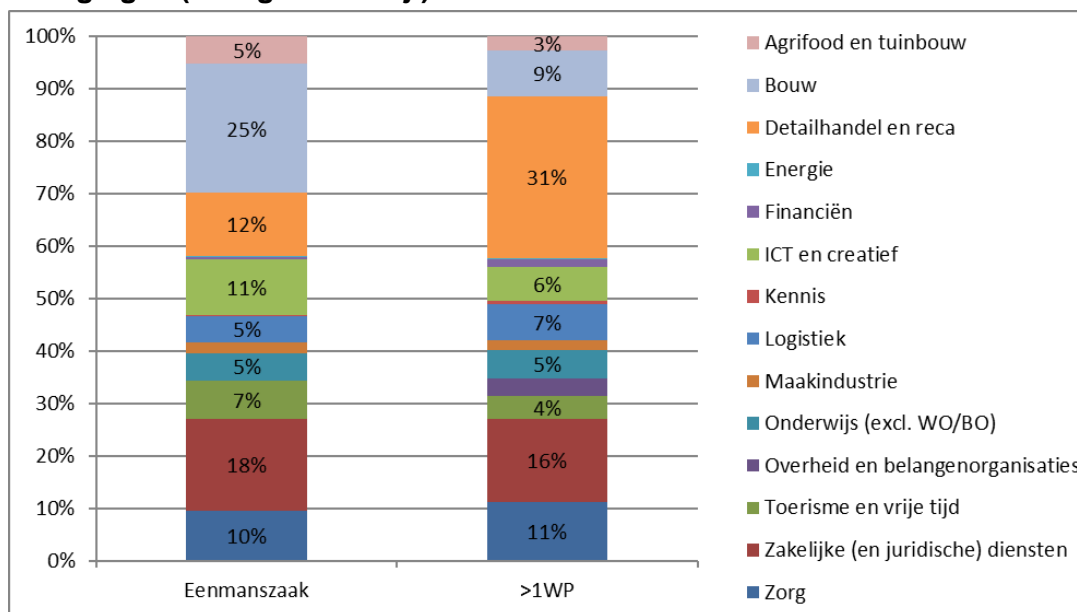
Figuur 4.6 Ontwikkeling van het aantal eenmanszaken in Den Haag

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

¹³ Bij eenmanszaken kunnen zowel mannen als vrouwen werken.

Eenmanszaken zijn vooral te vinden in de sectoren 'Bouw' (25%), 'Zakelijke dienstverlening' (18%) en 'ICT en creatief' (11%). Er zijn weliswaar ook veel eenmanszaken te vinden in 'Detailhandel en horeca' (12%), maar deze sector is ten opzichte van vestigingen met twee of meer werknemers wel ondervertegenwoordigd. Verder zijn eenmanszaken sterk ondervertegenwoordigd in de sector 'Overheid en belangenorganisaties'.

Figuur 4.7 Vestigingen naar economische sector, eenmanszaken versus overige vestigingen (incl. grootbedrijf)

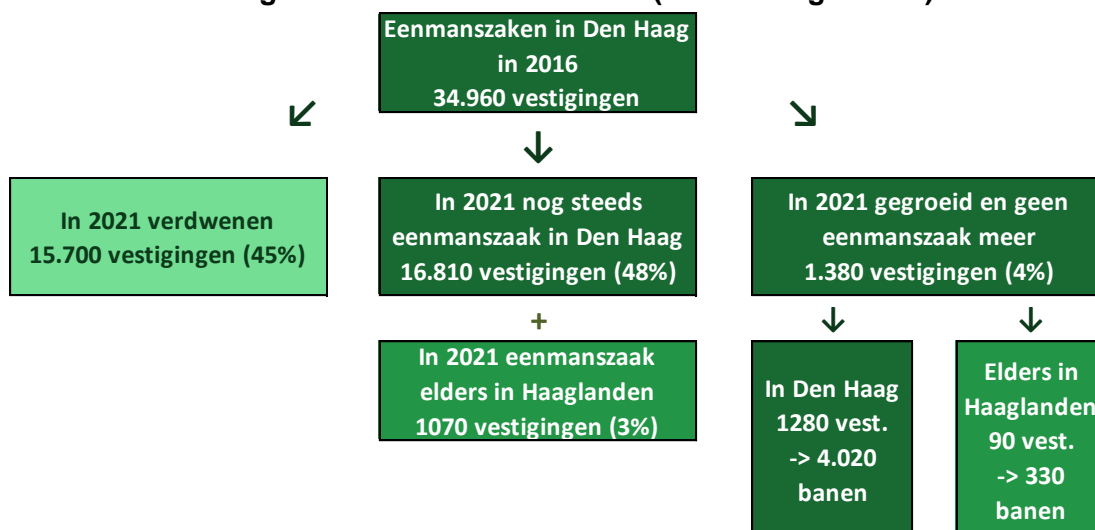

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

De dynamiek onder eenmanszaken is groot. Van de 34.960 eenmanszaken die in 2016 gevestigd waren in Den Haag, is bijna de helft begin 2021 (vijf jaar later) nog steeds een eenmanszaak in Den Haag. De rest is verdwenen uit de regio Haaglanden (45%)¹⁴, verhuisd naar een andere gemeente binnen Haaglanden (3%) of gegroeid (4%). Voor zover de vestigingen gegroeid zijn, is het grootste deel in Den Haag gebleven en sinds 2016 met ca. 4.020 banen gegroeid (van 1.280 naar 4.020 banen). Zo'n 70 vestigingen zijn naar een andere gemeente binnen Haaglanden verhuisd en daar gegroeid. In figuur 4.8 staat het stroomdiagram.

¹⁴ Vestigingen die zijn verdwenen uit het werkgelegenheidsregister kunnen zijn opgeheven maar het is ook mogelijk dat ze zijn verhuisd naar buiten de regio Haaglanden, al dan niet gegroeid.

Figuur 4.8 Mobiliteit van Haagse eenmanszaken uit 2016 (situatie begin 2021)

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

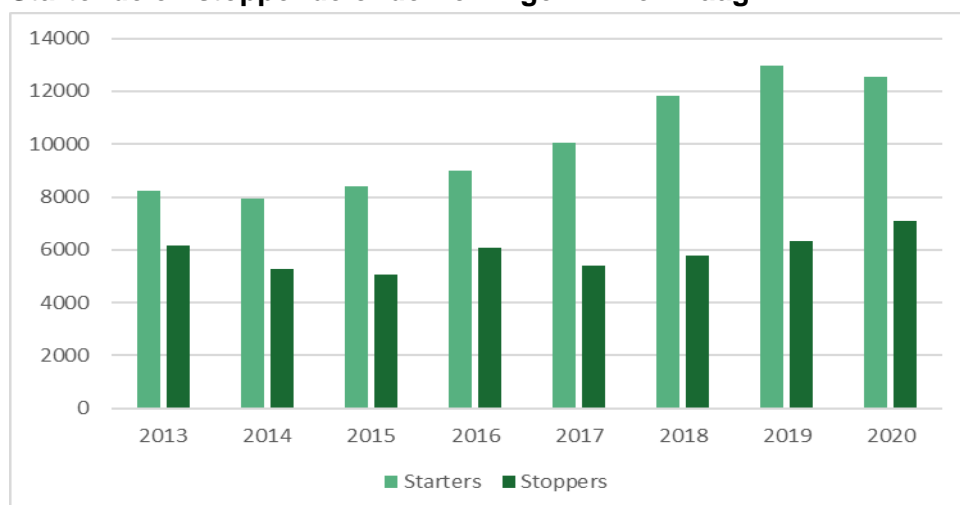
4.5 STARTERS EN STOPPERS

Aantal stoppers toegenomen

Het aantal starters in Den Haag is na 2014 gestaag toegenomen. In 2020 zijn er ondanks de corona-crisis 12.560 nieuwe vestigingen in Den Haag bij de Kamer van Koophandel ingeschreven.¹⁵ Dat zijn er maar 420 minder dan in 2019. Het aandeel starters van alle vestigingen ligt op 19%. Dit cijfer zegt echter niks over hoe succesvol deze starters zijn.

In 2020 zijn ook 7.090 vestigingen gestopt in Den Haag. Daarvan zijn er 94 failliet gegaan (1%). De meeste bedrijven stoppen dus om een andere reden dan faillissement. Het aantal stoppers is iets hoger dan in voorgaande jaren, maar het aantal faillissementen is lager.

Figuur 4.9 Startende en stoppende ondernemingen in Den Haag

Bron: Kamer van Koophandel, bewerking SEPO

¹⁵ In 12.174 gevallen gaat het om een hoofdvestiging.

4.6 SNELLE GROEIERS

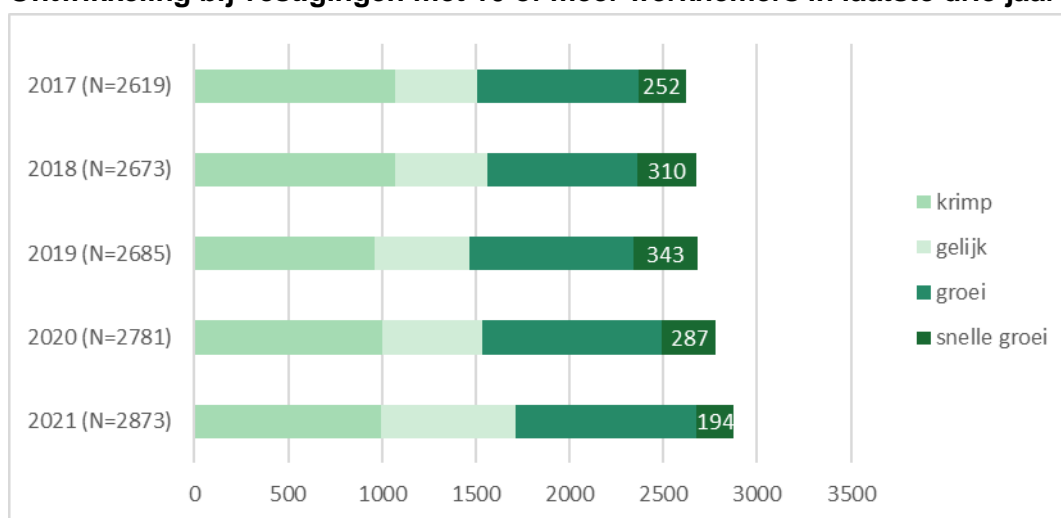
Aantal snelle groeiers afgenomen

Een 'snelle groeier' is volgens de definitie van het CBS "een bedrijf met een gemiddelde jaarlijkse groei van 10 procent per jaar of meer, over een periode van drie achtereenvolgende jaren, gemeten aan de hand van het aantal werknemers. Dit betekent dat er over een periode van drie jaar een totale groei van tenminste 33,1 procent moet worden behaald". Daarnaast moeten bedrijven aan het begin van de groeiperiode minimaal 10 werknemers hebben en worden bedrijven die zijn opgericht in het startjaar van de groeiperiode niet meegeteld.¹⁶

Volgens deze definitie heeft Den Haag begin 2021 194 snelle groeiers. Begin 2017 waren er 2.873 vestigingen met 10 of werknemers die minstens al een jaar bestonden.¹⁷ Bij 194 vestigingen (7%) groeide het aantal werknemers in de periode 2018-2020 (drie jaren) met meer dan 33%. Bij nog eens 970 vestigingen (34%) nam het aantal werknemers toe, maar lag de groei tussen 0 en 33%.

Het aantal snelle groeiers bereikte in 2019 een hoogtepunt en is de laatste twee jaar iets afgenomen (zie figuur).

Figuur 4.10 Ontwikkeling bij vestigingen met 10 of meer werknemers in laatste drie jaar

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

Van de snelle groeiers (begin 2021) had 70% in 2018 10-25 werknemers in dienst, 16% 25-50 werknemers, 5% 50-100 werknemers en 9% 100 werknemers of meer. Het gaat dus vooral om kleinere vestigingen van het MKB.

¹⁶ Een snelle groeier in jaar t heeft dus in de periode t-3 tot t een groei van tenminste 33,1% behaald, in het jaar t-3 minimaal 10 werknemers en is opgericht vóór het jaar t-3.

¹⁷ Er is gekeken naar de ontwikkeling van vestigingen en niet van bedrijven. Dat betekent dat als geclusterd zou worden tot bedrijven - wat lastig is op gemeenteniveau - er iets minder snelle groeiers overblijven.

De snelle groeiers zijn vooral te vinden in de sectoren 'Zakelijke (en juridische) diensten' (34), 'Zorg' (28) en 'Detailhandel en horeca' (26). En komen weinig voor in de sectoren 'Energie' (2), 'Agrifood en tuinbouw' (3) en 'Maakindustrie' (4) en 'Kennis' (6). De laatste sector heeft echter maar weinig vestigingen die aan de criteria voldeden (10 of meer werknemers in 2018). Het aandeel snelle groeiers binnen deze sectoren is echter wel hoog (21%).

Het aantal banen bij de 192 snelle groeiers nam in de periode 2018-2020 met 6.540 toe. Dat is 2,2% van het totale Haagse werkgelegenheid begin 2021. Overigens nam het aantal banen bij de 'rustige groeiers' (0-33% groei) in absolute zin meer toe, namelijk met 9.160. Samen creëerde de groeiers 15.700 extra banen ten opzichte van 2018 (5,2% van totale werkgelegenheid). Daartegenover stond wel een verlies van 7.250 banen bij vestigingen die krompen.

Het aandeel van de (snelle) groeiers in het totale groei van de Haagse werkgelegenheid is daarmee relatief beperkt. Groei van de Haagse werkgelegenheid komt vooral tot stand door komst en oprichting van nieuwe vestigingen in Den Haag en groei bij micro-vestigingen (2-9 werknemers).

5

ARBEIDSAANBOD: BEROEPSBEVOLKING

5.1 INLEIDING

Naast het aantal banen in Den Haag (de vraag naar arbeid) is ook de omvang en de kwaliteit van de beroepsbevolking (aanbod van arbeid) onderdeel van de totale arbeidsmarkt.

De potentiële beroepsbevolking omvat alle mensen in de werkzame leeftijd van 15 tot 75 jaar.¹⁸ De werkelijke beroepsbevolking bestaat uit mensen in deze leeftijdscategorie die betaald werk hebben (werkzame beroepsbevolking) en die geen betaald werk hebben maar wel recent naar betaald werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn (werkloze beroepsbevolking). Dit betekent dat studenten en gepensioneerden tot 75 jaar die niet actief op zoek zijn naar werk, dus niet tot de beroepsbevolking behoren, maar wel tot de potentiële beroepsbevolking.

Op 1 januari 2021 omvat de potentiële beroepsbevolking in Den Haag ca. 424.000 mensen. Volgens het CBS levert dit ca. 277.000 mensen op in de beroepsbevolking. Van hen hebben 263.000 een baan en zijn 14.000 werkloos (5,1%).¹⁹

Tabel 5.1 Overzicht bevolking, potentiële beroepsbevolking en beroepsbevolking in Den Haag op 1-1-2021

Per 1-1-2021	Totaal	% vd tot bev.	Totaal	% vd beroepsbev.
Bevolking Den Haag	549.000	100%		
Potentiële beroepsbevolking: 15-75 jarigen	424.000	77%		
wv. beroepsbevolking*	277.000	50%	Werkende beroepsbevolking*	263.000
			Werkloze beroepsbevolking*	14.000
w.v. niet-beroepsbevolking	147.000	27%		
Overige bevolking (<15 jaar en >75 jaar)	125.000	23%		
			Geregistreerd werkzoekenden zonder dienstverband (UWV)	42.000
				15%

Bron: CBS, Gemeente Den Haag, UWV, bewerking SEPO

* CBS gegevens over Q1 2021

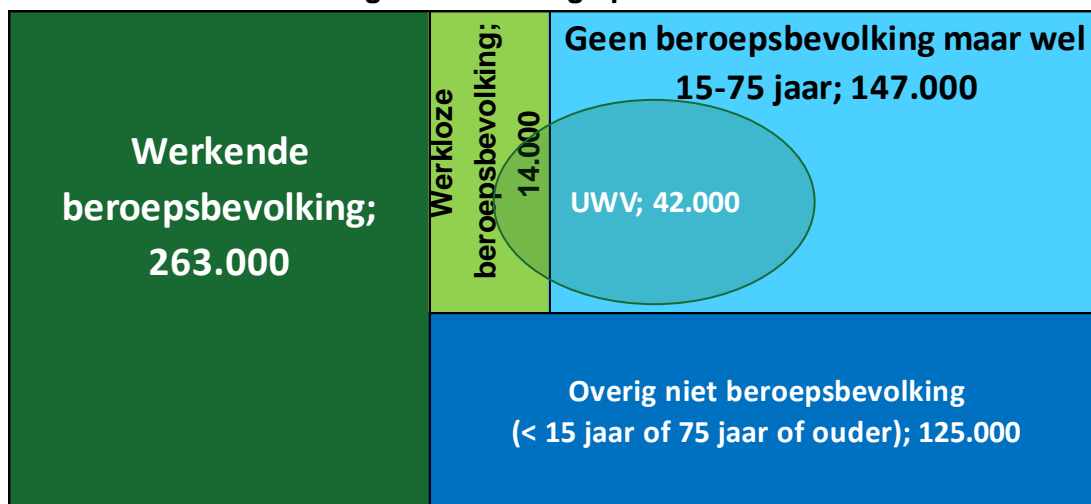
Op basis van gegevens van het UWV kunnen aanvullende gegevens over de werkloosheid worden gepresenteerd. Het UWV registreert werkzoekenden met en zonder dienstverband. De groep werkzoekenden zonder dienstverband is

¹⁸ Met ingang van 1 januari 2015 is de definitie van de beroepsbevolking door het CBS en UWV conform de Europese regelgeving. Hierbij zijn twee veranderingen van belang. In de eerste plaats is de leeftijdsgrens opgerekt van 15 tot 65 jaar naar 15 tot 75 jaar. Ten tweede is de ondergrens van werken of zoeken naar werk voor minimaal 12 uur per week losgelaten.

¹⁹ Bij het CBS is iemand werkloos als die persoon geen betaald werk heeft, de afgelopen weken actief naar werk heeft gezocht en direct beschikbaar is.

omvangrijker dan de groep werklozen van het CBS en telt op 1 januari 2021 42.000 mensen. Het verschil komt doordat beide organisaties andere definities hanteren. In de overige paragrafen gaat het uitsluitend om werkende en niet-werkende beroepsbevolking conform de cijfers van het CBS. In onderstaand schema is een en ander samengevat.

Figuur 5.1 Overzicht Totale bevolking van Den Haag op 1-1-2021: 549.000

Bron: CBS, Gemeente Den Haag, UWV, bewerking SEPO

* CBS gegevens over Q1 2021

5.2 KENMERKEN HAAGSE BEROEPSBEVOLKING

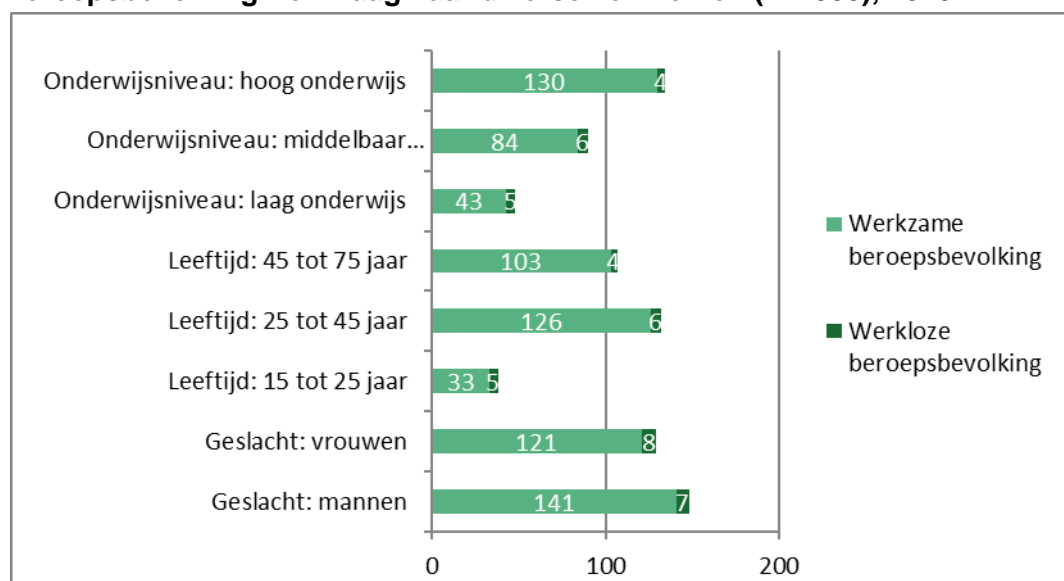
Haagse beroepsbevolking hoog opgeleid en vaak tussen 25 en 45 jaar

De Haagse beroepsbevolking bestaat naar schatting uit ca. 277.000 mensen.

Ongeveer 47% hiervan is vrouw en 53% is man. De grootste groep in de

beroepsbevolking is tussen de 25 en 45 jaar (48%).

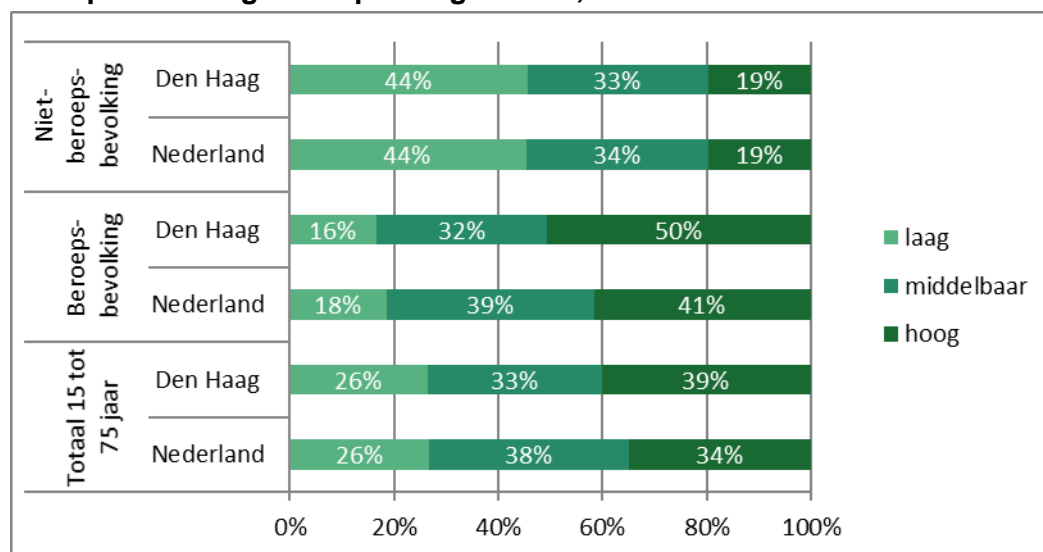
Figuur 5.2 Beroepsbevolking Den Haag naar diverse kenmerken (x 1.000), 2020

Bron: CBS, bewerking SEPO,

De Haagse potentiële beroepsbevolking is in vergelijking met het landelijk gemiddelde hoog opgeleid (resp. 50% versus 41%). Uit onderstaande figuur blijkt ook dat het opleidingsniveau van de Haagse niet-beroepsbevolking niet veel afwijkt van het landelijk gemiddelde. De groep niet-beroepsbevolking met een praktisch opleiding in Den Haag bestaat uit ca. 58.000 mensen. Aangezien de kansen op de arbeidsmarkt voor deze groep kleiner zijn, gaat het om een substantiële aandachtsgroep. Wel neemt de omvang van deze groep langzaam af (was 66.000 in 2010), omdat schoolverlaters doorgaans hoger opgeleid zijn dan de ouderen die de AOW-gerechtigde leeftijd bereiken.

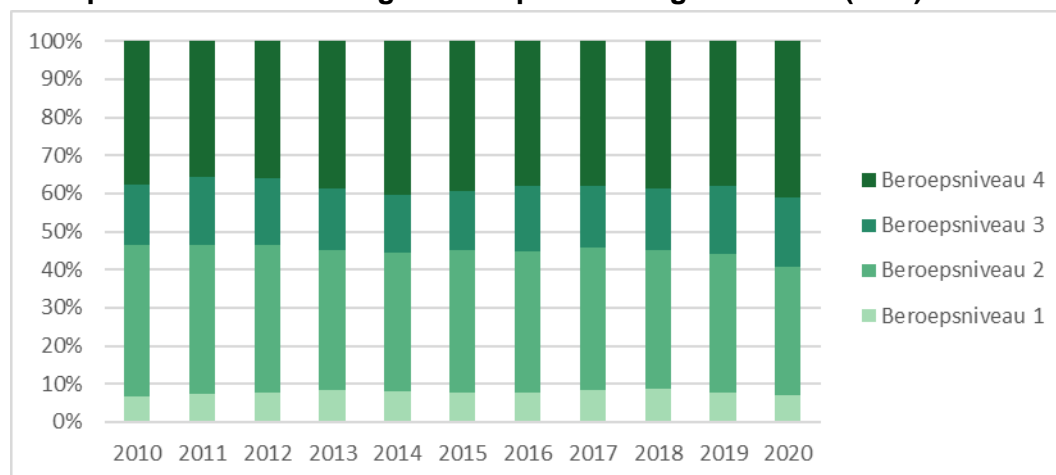
Figuur 5.3 Beroepsbevolking naar opleidingsniveau, 2020

Bron: CBS, bewerking SEPO,

De afgelopen tien jaar is het beroepsniveau van de Haagse beroepsbevolking toegenomen. Het aandeel in de hogere niveaus waarvoor middelbaar of hoger onderwijsniveau is vereist (beroepsklassen 3 en 4 volgens de ISCO-indeling) steeg van 53% in 2010 naar 59% in 2020.

Figuur 5.4 Beroepsniveau van de Haagse beroepsbevolking 2010-2020 (in %)

Bron: CBS, bewerking SEPO

5.3 PENDEL

Circa de helft van de Haagse beroepsbevolking werkt in Den Haag

Op basis van de CBS data is bekend dat er in 2019 ca. 168.200 werknemers zijn die in Den Haag werken, maar daarbuiten wonen. Dit is de inkomende pendel. Dat betekent van de 302.820 banen in Den Haag ca. 56% bezet wordt door mensen die buiten Den Haag wonen en 44% door Hagenaars.

Dit betekent tevens dat van de 263.000 Hagenaars met betaald werk, er ca. 128.400 buiten Den Haag werken.

Deze gegevens leveren onderstaande figuur op. Doordat verschillende bronnen zijn gebruikt en één persoon meerdere banen kan vervullen (waaronder de combinatie van werknemer en zelfstandige), sluiten de cijfers niet naadloos op elkaar aan. Het gaat om een grove schatting van de pendelbalans.

Figuur 5.5 Pendelbalans Den Haag begin 2021

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, CBS, bewerking SEPO

De belangrijkste gemeenten waar de Haagse inwoners naar toe pendelen om te werken zijn Utrecht, Rotterdam, Amsterdam, Westland, Rijswijk en Delft. De belangrijkste herkomstgemeenten voor de inkomende pendel zijn Rotterdam, Zoetermeer, Leidschendam-Voorburg, Westland, Rijswijk en Delft.²⁰

5.4 PROGNOSE HAAGSE BEROEPSBEVOLKING

Beroepsbevolking groeit tot 2030 met 27.000 mensen, banen met 31.000

De Haagse potentiële beroepsbevolking zal naar verwachting tot 2030 met 31.900 toenemen tot 455.400 mensen. Dit heeft alles te maken met de intensieve woningbouwplannen.²¹

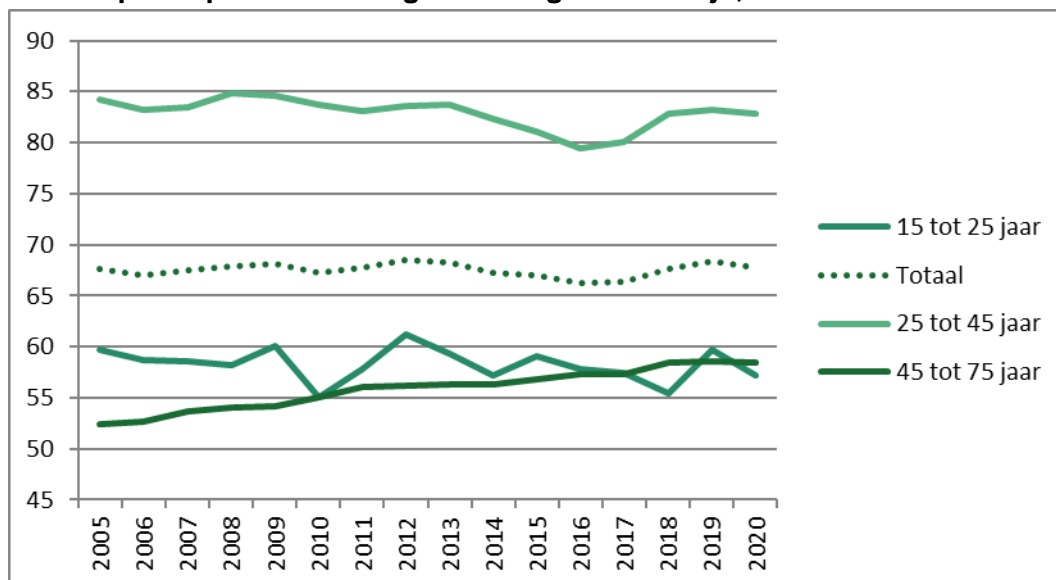
De participatiegraad (aandeel werkenden en werklozen van potentiële beroepsbevolking) is in de periode 2012-2016 als gevolg van de economische crisis iets teruggelopen. Na 2016 is deze weer gestegen, maar als gevolg van de corona-crisis is de participatiegraad in 2020 weer iets gedaald. De arbeidsparticipatie van de leeftijdsgroep 45-75 jaar is de afgelopen jaren flink toegenomen (van 42% in 2005 tot 58% in 2020) en deze zal de komende jaren verder toenemen in verband met de verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd en toenemende vitaliteit van de leeftijdsgroep 60-plussers.

²⁰ In de Kenniswijzer 'Pendel december 2019' is meer informatie te vinden en worden de gemeenten gespecificeerd. Zie: <https://denhaag.incijfers.nl/rapportages/Economie>

²¹ Bevolkingsprognose Den Haag 2020-2021.

De participatiegraad van de leeftijdsgroep 15-25 jaar fluctueerde de afgelopen jaren. Door de economische crisis gingen meer jongeren studeren waardoor de participatiegraad afnam tot 2016, daarna steeg de participatiegraad, met uitzondering van 2020.

Figuur 5.6 Arbeidsparticipatie bevolking Den Haag naar leeftijd, 2005-2020

Bron: CBS, Gemeente Den Haag, bewerking SEPO

Op dit moment is volgens het CBS de arbeidsparticipatie met een omvang van 277.000 mensen 68%²². Bij een gelijk blijvende participatie zal de beroepsbevolking (werkend en werkzoekend) in 2030 een omvang hebben van ongeveer 304.000 mensen. Wanneer de arbeidsparticipatie met 3% toeneemt tot het huidige landelijke gemiddelde van 71%, dan telt de beroepsbevolking (inclusief werklozen) in 2030 328.000 Hagenaars.

De gevolgen van COVID-19 voor de ontwikkeling van de Haagse werkgelegenheid op langere termijn zijn moeilijk te voorspellen. De verwachting dat op korte termijn veel banen verloren zouden gaan, is niet uitgekomen, maar economen verwachten dat als de steunmaatregelen worden afgebouwd, het aantal faillissementen zal toenemen en banen verloren zullen gaan. Volgens CPB is dat ook nodig, zodat werknemers van de ene bedrijfstak naar de andere kunnen overstappen en zo economische groei mogelijk maken.

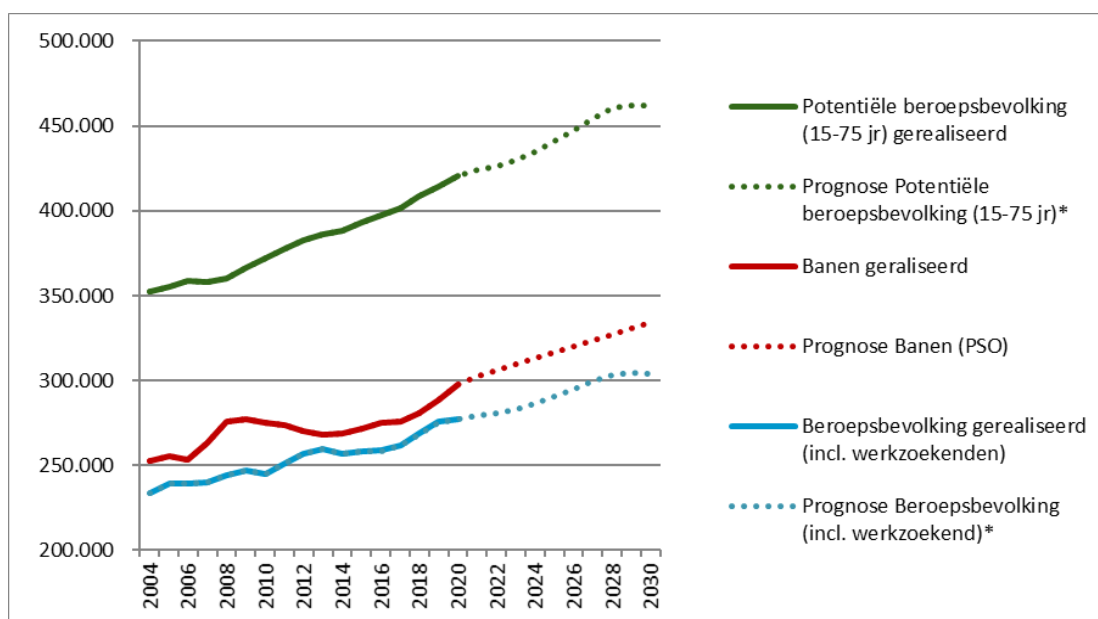
Als we naar de afgelopen twintig jaar kijken - waarin twee periodes van sterke economische groei en een crisis zitten – is de gemiddelde groei van het aantal banen 1,1% per jaar. Wanneer deze langdurige trend zich de komende jaren voortzet, zullen er in 2030 ca. 334.000 banen in Den Haag zijn, ruim 31.000 meer dan begin 2021. Als de beroepsbevolking sneller groeit dan het aantal banen, neemt

²² Begin 2021 heeft de beroepsbevolking volgens het CBS een omvang van 277.000 mensen. Dit is ca. 66% van de totale groep Hagenaars van 15 tot 75 jaar (potentiële beroepsbevolking).

de druk op de arbeidsmarkt toe. De balans die nu nog positief is (het aantal banen is groter dan de Haagse beroepsbevolking), kan dan negatief worden.

De figuur 5.7 laat een confrontatie zien tussen de (potentiële) beroepsbevolking en het aantal banen. Volgens de huidige prognoses lopen beide lijnen redelijk parallel aan elkaar op tot 2030.²³ Dat betekent dat bij gelijkblijvende groei de arbeidsmarkt niet verder onder druk komt. Echter, gezien de huidige ontwikkelingen rond COVID-19 is de uitkomst van deze prognose hoogst onzeker.

Figuur 5.7 Beroepsbevolking en banen in Den Haag, gerealiseerd en verwacht

Bron: CBS, Gemeente Den Haag, bewerking SEPO

²³ Na 2028 wordt arbeidsmarktbalans positiever omdat de beroepsbevolking afneemt. Dit is echter vooral het gevolg van minder zekerheid omtrent bouwplannen in Den Haag.

6

HAAGSE REGIO

6.1 INLEIDING

Den Haag ligt niet geïsoleerd in het land. Sinds 1 januari 2015 maakt Den Haag deel uit van de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag (MRDH). Deze metropoolregio bestaat uit de voormalige Stadsregio Rotterdam (SRR) en het voormalige Stadsgewest Haaglanden (SGHL). De onderstaande kaart laat de metropoolregio zien, onderverdeeld in de twee (voormalige) stadsregio's en gemeente Den Haag. In dit hoofdstuk zullen we nader ingaan op de gemeenten binnen Haaglanden, de belangrijkste arbeidsmarktregio voor onze stad.

Figuur 6.1 Den Haag binnen voormalige SGHL en binnen MRDH

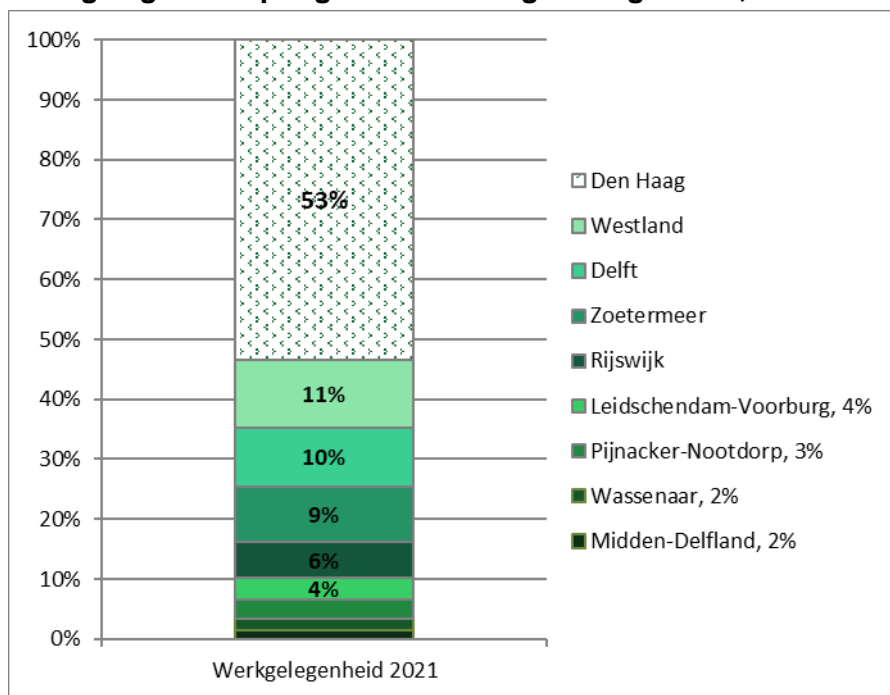

6.2 WERKGELEGENHEIDSSTRUCTUUR REGIOGEMEENTEN HAAGLANDEN

Den Haag dominant in Overheid en belangenorganisaties en Financiën

Den Haag is verantwoordelijk voor 53% van de banen in de regio Haaglanden. Dit is de afgelopen 10 jaar iets toegenomen (was 51% in 2011). Ook de meeste vestigingen zijn in Den Haag te vinden.

Figuur 6.2 Werkgelegenheid per gemeente in regio Haaglanden, 1-1-2021

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

De werkgelegenheidsstructuur van de verschillende regiogemeenten laat de volgende typering zien voor begin 2021.

Den Haag domineert in banen bij 'Overheid en belangenorganisaties'. Ruim 80% van de banen in deze sector is in Den Haag gevestigd. Ook bij de sector 'Financiën' is Den Haag met 70% van de banen in de regio dominant.

Na Den Haag is Westland het meest onderscheidend. Deze gemeente heeft 58% van alle banen in de sector 'Agrifood en tuinbouw' in de regio. Ook heeft Westland naar verhouding veel banen in de 'Logistiek' (28%) en de 'Maakindustrie' (23%).

Delft domineert in de sector Kennis met 50% van de banen in de regio. Verder heeft Delft relatief veel banen in de sectoren 'Energie' (26%), 'Maakindustrie' (16%) en 'Zorg' (12%).

Rijswijk heeft binnen de regio relatief veel banen in de sectoren Kennis (12%) en 'Zakelijke (en juridische) diensten' (12%).

Voor Wassenaar is 'Toerisme en vrijetijd' een relatief belangrijke sector met 11% van de banen in de regio. Verder zijn 'Detailhandel en horeca' en 'Zorg' belangrijke sectoren, maar binnen de regio als totaal is het aandeel van Wassenaar in deze sectoren niet zo groot.

Zoetermeer is binnen de regio van belang voor de sectoren 'ICT en creatief' (14% van de regiobanen), 'Maakindustrie' (13%) en 'Zakelijke (en juridische) diensten' (12%).

Voor Midden-Delfland zijn de sectoren 'Maakindustrie', 'Agrifood en tuinbouw', 'Bouw' en 'Logistiek' van belang. Binnen de regio ligt het aandeel banen van Midden-Delfland in deze sectoren rond 5%.

Leidschendam-Voorburg heeft relatief veel banen in 'Detailhandel en horeca' en 'Zorg' (beide 6% van de regiobanen).

Pijnacker-Nootdorp heeft relatief veel banen in de 'Agrifood en tuinbouw' en 'Logistiek' (beide 6% van de regiobanen).

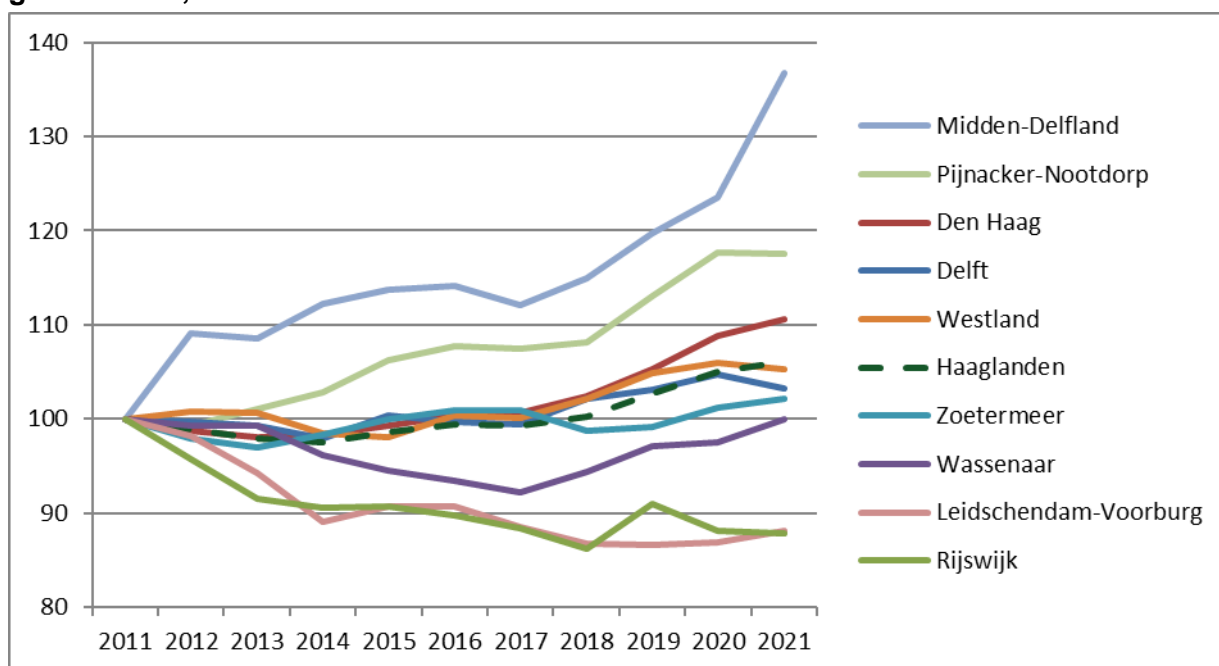
6.3 WERKGELEGENHEIDSONTWIKKELING IN DE REGIO HAAGLANDEN

Meer banen dan in 2011, maar ontwikkeling per gemeente heel verschillend

De werkgelegenheid in de regio is in de periode 2011-2014 gekrompen als gevolg van de economische crisis. Vanaf 2016 is het aantal banen gestaag gegroeid. Begin 2018 was de werkgelegenheid weer terug op het niveau van 2010 en begin 2021 ligt het daar ruim boven.

Omdat Den Haag iets meer dan de helft van alle banen in de regio Haaglanden bepaalt, ligt de ontwikkeling van Den Haag heel dicht tegen die van het regiototaal aan, maar doet Den Haag het de laatste drie jaar wel beter (zie onderstaande figuur). Westland en Delft volgen de regionale ontwikkeling, maar hebben in 2020, waarschijnlijk als gevolg van de corona-crisis, banen verloren. Zoetermeer volgde tot 2017 ook de regionale ontwikkeling, maar blijft sindsdien iets achter. Bij Pijnacker-Nootdorp en vooral Midden-Delfland zien we direct vanaf 2011 een flinke groei. Bij Wassenaar is de laatste drie jaar een flinke groei te zien. In Rijswijk en Leidschendam-Voorburg is het aantal banen sinds 2011 bijna continu gekrompen.

Figuur 6.3 Ontwikkeling van aantal banen per gemeente in regio Haaglanden, geïndexeerd, 2011=100

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

In totaal had de regio Haaglanden begin 2021 566.550 banen. Dat zijn er 32.420 meer dan in 2011. In 2020 nam het aantal banen in de regio met 5.450 toe, een groei van 1%. Dat is iets minder dan in 2018 (2,4%) en 2019 (2,2%), maar meer dan in de jaren daarvoor.

In de periode 2011-2021 zijn in de regio Haaglanden banen verloren gegaan bij de sectoren 'Overheid en belangenorganisaties' (-5.360), 'Financiën' (-2.610) en 'Logistiek' (-1.700). De sectoren met de meeste groei zijn 'Bouw' (+6.150 banen), 'Onderwijs (excl. HBO/WO)' (+5.230), 'Detailhandel en horeca' (+5.200), 'Zorg' (+4.960), 'ICT en creatief' (+4.020) en 'Zakelijke (en juridische) diensten' (+4.000).

De ontwikkeling per sector is niet in alle regiogemeenten hetzelfde. In de volgende tabel worden de tien sectoren met in absolute zin de grootste krimp of groei in de periode 2011-2021 weergegeven.

Tabel 6.1 Top 10 groei en krimp sectoren per gemeente in regio Haaglanden, 2011-2021

Top 10 sectoren met krimp			Top 10 sectoren met groei		
Overheid en belangenorganisaties	Rijswijk	-2.690	Bouw	Den Haag	7.390
Zakelijke (en juridische) diensten	Rijswijk	-2.250	Zakelijke (en juridische) diensten	Den Haag	5.580
Overheid en belangenorganisaties	Zoetermeer	-1.200	Zorg	Den Haag	4.100
Maakindustrie	Den Haag	-990	Onderwijs (excl. WO/HBO)	Den Haag	3.850
Zorg	Leidschendam	-890	ICT en creatief	Den Haag	2.650
Financiën	Zoetermeer	-810	Detailhandel en reca	Den Haag	2.560
Bouw	Leidschendam	-810	Zorg	Rijswijk	1.740
Logistiek	Delft	-770	Kennis	Den Haag	1.590
Logistiek	Leidschendam	-730	Kennis	Delft	1.470
Logistiek	Rijswijk	-650	Logistiek	Westland	1.450

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

De grootste verliezen aan banen zijn te vinden bij de sector 'Overheid en belangenorganisaties' in Rijswijk en Zoetermeer, sector 'Logistiek' in Delft, Leidschendam-Voorburg en Rijswijk. En verder ging in Rijswijk ook een fors aantal banen verloren bij 'Zakelijke (en juridische) diensten' en in Den Haag bij 'Maakindustrie'. In Leidschendam-Voorburg gingen ook banen verloren in de 'Zorg' en 'Bouw' en in Zoetermeer bij 'Financiën'.

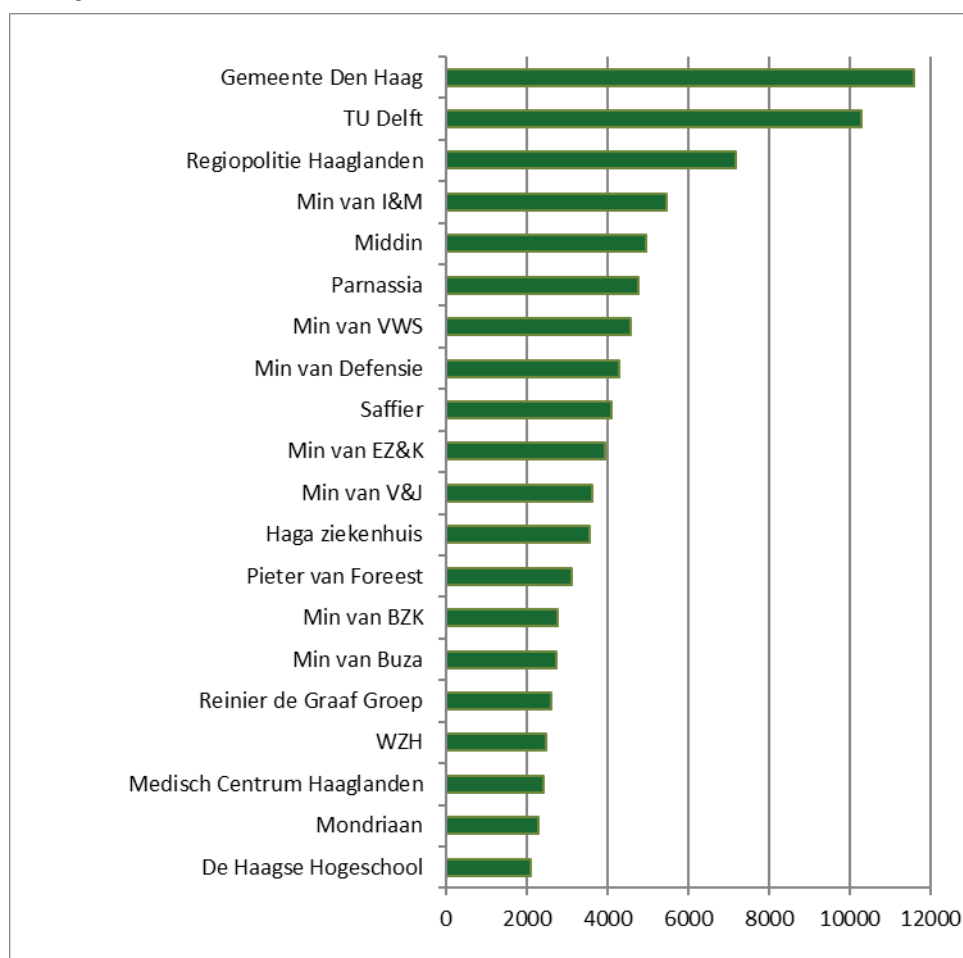
De grootste groei is te vinden in Den Haag bij de sectoren 'Bouw', 'zakelijke (en juridische) diensten', 'Zorg', 'Onderwijs (excl. WO/HBO)', 'Detailhandel en horeca' en 'ICT en creatief', 'Zakelijke (en juridische) dienstverlening' en 'Kennis'. Verder kwamen er veel banen bij in Rijswijk bij 'Zorg', in Delft bij 'Kennis' en in Westland bij de sector 'Logistiek'.

6.4 GROTE WERKGEVERS IN DE REGIO HAAGLANDEN

Top 20 quartair en top 20 commercieel zijn goed voor kwart van de banen

Wanneer we de verschillende vestigingen van eenzelfde bedrijf bij elkaar voegen komen we tot een top 20 van grootste werkgevers in de regio Haaglanden. In de quartaire sector zijn dat begin 2021, net als in Den Haag, de Gemeente Den Haag, de ministeries en een aantal grote zorginstellingen. De twintig grootste werkgevers in de quartaire sector zijn samen goed voor 94.650 banen, 17% van de totale werkgelegenheid in de regio.

Figuur 6.4 Top 20 van grootste werkgevers in regio Haaglanden in quartaire sector, 1-1-2021

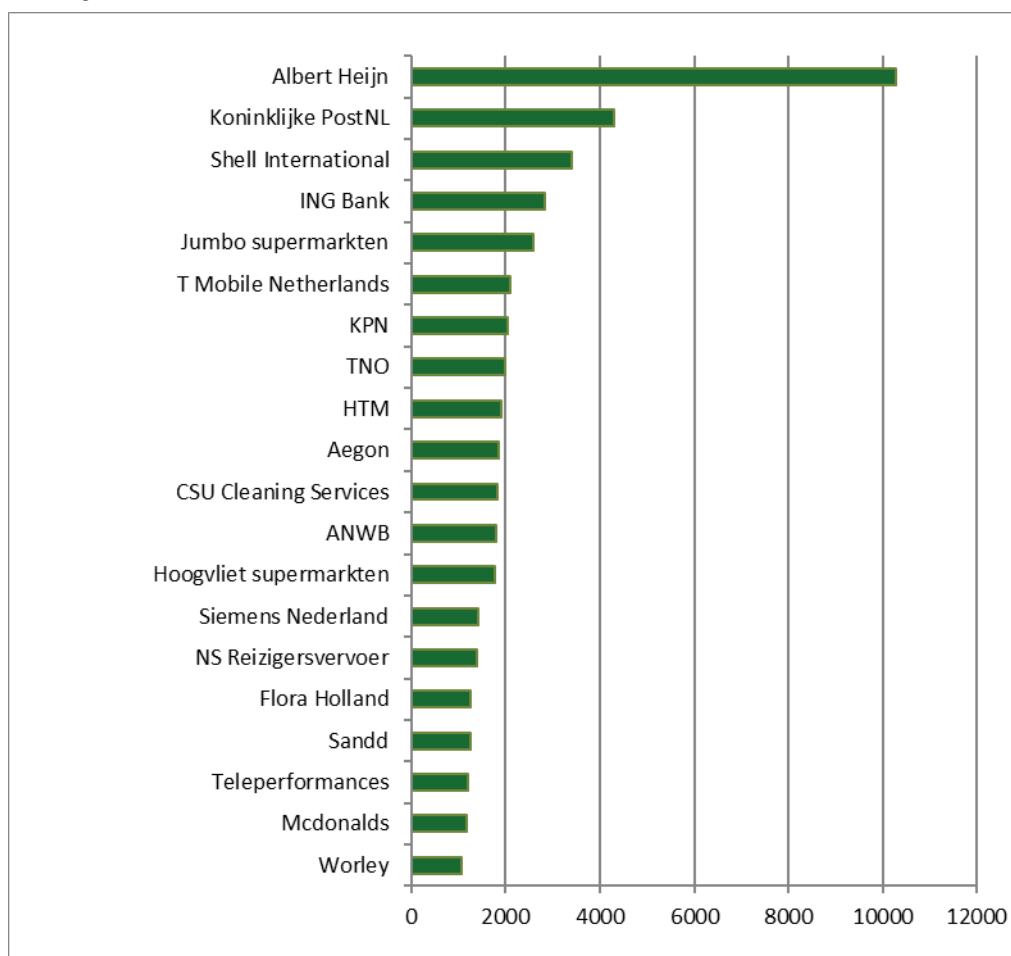
Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

Binnen de commerciële sector is Albert Heijn de grootste werkgever van de regio Haaglanden. Supermarkten doen het goed want ook Jumbo en Hoogvliet komen (al jaren) in de top 20 voor. De financiële sector is met twee bedrijven (ING Aegon) ook goed vertegenwoordigd. Verder zijn Shell, PostNL en KPN, behalve in Den Haag, ook grote werkgevers in de regio.

In totaal bieden de 20 grootste werkgevers in de commerciële sector een baan aan 51.500 mensen, 9% van de totale werkgelegenheid. Dat betekent dat begin 2021 in deze regio de 20 grootste werkgevers in de quartaire sector samen met de 20 grootste commerciële werkgevers goed zijn voor een kwart van alle banen.

Figuur 6.5 Top 20 van grootste werkgevers in regio Haaglanden in commerciële sector, 1-1-2021

Bron: Werkgelegenheidsregister Haaglanden, bewerking SEPO

6.5 VERSCHUIVINGEN BINNEN DE REGIO HAAGLANDEN

ICT en creatief groeit in Den Haag door verhuizingen vanuit regio

In 2020 verhuisden 650 bedrijven vanuit de regio Haaglanden naar Den Haag. Ze brachten 1.500 banen mee naar Den Haag. Deze bedrijven zijn vooral actief in de sectoren 'Bouw' (+550 banen), 'Zakelijke (en juridische) diensten' (+290 banen) en 'ICT en creatief' (+200 banen).

Er vertrokken echter ook 950 bedrijven uit Den Haag naar de regio. Daarmee gingen 1.650 banen verloren in Den Haag. Deze bedrijven waren vooral te vinden in de sectoren 'Zorg' (-340 banen), 'Bouw' (-320 banen), 'Zakelijke (en juridische) diensten' (-290 banen) en 'Detailhandel en horeca' (-200 banen).

Aangezien groei en krimp zich voor een deel in dezelfde sectoren voordoen, vallen de netto verschuivingen per sector mee. Per saldo groeide in Den Haag vooral de sector 'Bouw' (+230 banen) en kromp de sector 'Zorg' (-240 banen). In totaal vertrokken er per saldo 140 banen vanuit Den Haag naar de regio.

Meer info over de ontwikkeling van de werkgelegenheidsstructuur in de regio Haaglanden is te vinden op: [WGH Haaglanden 2021 | Tableau Public](#)

BIJLAGEN

HAAGSE SECTOREN IN CIJFERS

Uitsplitsing van de sectoren naar SBI-klasse en bijbehorend aantal vestigingen, aantal banen, aandeel per sector en aandeel van de totale werkgelegenheid op 1 januari 2021.

Agrifood en tuinbouw	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
1 Landbouw	2827	3400	74,4%	1,1%
2 Bosbouw	2	10	0,2%	0,0%
3 Visserij, kweken van vis en schaaldieren	9	230	5,0%	0,1%
10 Vervaardiging van voedingsmiddelen	186	720	15,8%	0,2%
11 Vervaardiging van dranken	18	30	0,7%	0,0%
75 Veterinaire dienstverlening	47	180	3,9%	0,1%
Totaal	3089	4570	100%	1,5%

Bouw	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
41 Alg. burgerlijke en utiliteitsbouw	6374	9180	35,7%	3,0%
42 Grond-, water-, en wegenbouw	1089	1800	7,0%	0,6%
43 Gesp. werkzaamheden in de bouw	5233	8140	31,7%	2,7%
71 Architecten, ingenieurs, technisch ontwerp e.d.	1240	6590	25,6%	2,2%
Totaal	13936	25710	100%	8,5%

Detailhandel en horeca	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
45 Handel en reparatie van auto-s en motorfietsen	789	2580	6,2%	0,9%
47 Detailhandel	5093	24020	57,3%	7,9%
56 Eet- en drinkgelegenheden	2494	10920	26,1%	3,6%
96 Wellness en persoonlijke dienstverlening	2502	4380	10,5%	1,4%
Totaal	10878	41900	100%	13,8%

Energie	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
6 Winning van aardolie en aardgas	3	270	9,8%	0,1%
8 Winning van delfstoffen	1	0	0,0%	0,0%
9 Dienstverl. tbv aardolie- en aardgaswinning	19	1080	39,1%	0,4%
19 Aardolie- en steenkoolverwerkende industrie	2	40	1,4%	0,0%
35 Productie en distributie van energie	23	230	8,3%	0,1%
36 Winning en distributie van water	1	90	3,3%	0,0%
37 Afvalwater inzameling en -behandeling	4	130	4,7%	0,0%
38 Afvalinzameling en -behandeling	18	810	29,3%	0,3%
39 Sanering en overig afvalbeheer	82	110	4,0%	0,0%
Totaal	153	2760	100%	0,9%

Financiën	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
64 Financiële instellingen	116	2580	31,5%	0,9%
65 Verzekeringswezen en pensioenfondsen	18	3920	47,9%	1,3%
66 Overige financiële dienstverlening	258	1680	20,5%	0,6%
Totaal	392	8180	100%	2,7%

ICT en creatief	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
58 Uitgeverijen	102	710	3,9%	0,2%
59 Productie en distributie van films en tv, maken e	619	1260	6,9%	0,4%
60 Verzorgen en uitzenden van tv programma's	6	30	0,2%	0,0%
61 Telecommunicatie	48	2820	15,3%	0,9%
62 Dienstverlening ohgv informatietechnologie	2366	8700	47,3%	2,9%
63 Dienstverlening ohgv informatie	250	800	4,4%	0,3%
74 Industrieel ontwerp en vormgeving, fotografie, \	3077	4060	22,1%	1,3%
Totaal	6468	18380	100%	6,1%

Kennis	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
72 Speur- en ontwikkelingswerk	172	3020	45,1%	1,0%
85 Onderwijs (alleen HBO en WO)	29	3670	54,9%	1,2%
Totaal	201	6690	100%	2,2%

Logistiek	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
46 Groothandel en handelsbemiddeling (excl. auto's)	1713	6000	32,6%	2,0%
49 Vervoer over land	1125	5520	30,0%	1,8%
50 Vervoer over water	24	60	0,3%	0,0%
51 Luchtvaart	5	10	0,1%	0,0%
52 Opslag en dienstverlening t.b.v. het vervoer	247	870	4,7%	0,3%
53 Post en Koeriers	346	5360	29,1%	1,8%
77 Verhuur/lease van autos, consumenten art. e.d.	178	570	3,1%	0,2%
Totaal	3638	18390	100%	6,1%

Maakindustrie	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
13 Vervaardiging van textiel	33	60	1,0%	0,0%
14 Vervaardiging van kleding	56	100	1,7%	0,0%
15 Maken van leer en lederwaren en schoenen	15	30	0,5%	0,0%
16 Houtindustrie en maken van art. van hout e.d.	56	130	2,2%	0,0%
17 Maken van papier, karton en papierwaren	5	40	0,7%	0,0%
18 Uitgeverijen en drukkerijen	75	360	6,0%	0,1%
20 Maken van chemische producten	15	50	0,8%	0,0%
22 Maken van producten van rubber en kunststof	8	60	1,0%	0,0%
23 Maken van glas, aardewerk, cementproducten	38	80	1,3%	0,0%
24 Maken van metalen in primaire vorm	4	130	2,2%	0,0%
25 Maken van producten van metaal (excl. mach.)	229	350	5,9%	0,1%
26 Maken van computers en elektron. apparatuur	30	1240	20,8%	0,4%
27 Maken van elektrische apparatuur	9	20	0,3%	0,0%
28 Maken van overige machines en apparaten	16	390	6,5%	0,1%
29 Maken van auto's, aanhangwagens en opleggers	5	10	0,2%	0,0%
30 Maken van overige transportmiddelen	8	30	0,5%	0,0%
31 Maken van meubels	126	160	2,7%	0,1%
32 Maken van overige goederen	165	1930	32,4%	0,6%
33 Reparatie en installatie van machines	102	410	6,9%	0,1%
95 Reparatie van computers en consumentenart.	291	380	6,4%	0,1%
Totaal	1286	5960	100%	2,0%

Onderwijs (excl. HBO en WO)	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
85 Onderwijs (alleen HBO en WO)	3508	16940	100%	5,6%
Totaal	3508	16940	100%	5,6%

Overheid en belangenorganisaties	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
84 Openbaar bestuur, verplichte soc. verzekering	205	53300	83,6%	17,6%
94 Levensbeschouwelijke en politieke organisaties	248	6090	9,5%	2,0%
99 Extra-territoriale lichamen en organisaties	123	4380	6,9%	1,4%
Totaal	576	63770	100%	21,1%

Toerisme en vrijetijd	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
55 Logiesverstrekking	138	1800	16,3%	0,6%
79 Reisbemiddeling en organisatie,	232	700	6,4%	0,2%
90 Kunst	3339	4610	41,9%	1,5%
91 Culturele uitleencentra, musea, e.d	90	1410	12,8%	0,5%
92 Loterijen en kansspelen	34	430	3,9%	0,1%
93 Sport en recreatie	543	2060	18,7%	0,7%
Totaal	4376	11010	100%	3,6%

Zakelijke (en juridische) diensten	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
68 Verhuur van en handel in onroerend goed	799	2800	8,1%	0,9%
69 Rechtskundige dvl, accountancy, belastingadvies	1730	8660	24,9%	2,9%
70 Holdings, management advies, concerndiensten	4638	8560	24,6%	2,8%
73 Reclame en marktonderzoek	983	2090	6,0%	0,7%
78 Arbeidsbemiddeling en uitzendbureaus	826	4110	11,8%	1,4%
80 Beveiliging en opsporing	313	500	1,4%	0,2%
81 Facility management en reiniging	1310	6630	19,1%	2,2%
82 Overige zakelijke dienstverlening	780	1380	4,0%	0,5%
Totaal	11379	34730	100%	11,5%

Zorg	Vestigingen	Banen	% banen sector	% Haagse banen
21 Maken van farmaceutische producten	4	230	0,5%	0,1%
86 Gezondheidszorg	3400	22390	51,1%	7,4%
87 Verpleging, verzorging, begel. met overnachting	272	9480	21,6%	3,1%
88 Maatschappelijke dvl zonder overnachting	2938	11730	26,8%	3,9%
Totaal	6614	43830	100%	14,5%

Bron: Werkgelegenheidsregister 2021

INDELING IN LANDELIJKE SECTOREN

SBI Sector / bedrijfstak	Vestigingen	Banen
A Landbouw, bosbouw en visserij	2840	3630
B Winning van delfstoffen	20	1350
C Industrie	1210	6610
D Productie, distributie en handel in elektriciteit en aardgas	20	230
E Winning/distributie van water; afval(water)beheer, sanering	110	1130
F Bouwnijverheid	12700	19130
G Groot- en detailhandel; reparatie van autos	7600	32600
H Vervoer en opslag	1750	11820
I Logies-, maaltijd- en drankverstrekking	2630	12720
J Informatie en communicatie	3390	14330
K Financiële instellingen	390	8180
L Verhuur van en handel in onroerend goed	800	2800
M Advisering, onderzoek, special. zakelijke dienstverlening	11890	33150
N Verhuur van roerende goederen, overige zakelijke dienstverl.	3640	13890
O Openb. bestuur, overheid, soc. verzekeringen	210	53310
P Onderwijs	3540	20620
Q Gezondheids- en welzijnszorg	6610	43600
R Cultuur, sport en recreatie	4010	8510
S Overige dienstverlening	3040	10860
T Extraterritoriale organisaties en lichamen	120	4380
Totaal aantal banen	66490	302820

Bron: Werkgelegenheidsregister 2021

ADMINISTRATIEVE CORRECTIES

Het Werkgelegenheidsregister (WGR) waar gemeente Den Haag gebruik van maakt is onderdeel van het Landelijk Informatie Systeem Arbeidsplaatsen (LISA). LISA is een databestand met gegevens over alle vestigingen in Nederland waar betaald werk wordt verricht. De kerngegevens per vestiging hebben een ruimtelijke component (adresgegevens) en een sociaaleconomische component (werkgelegenheid en economische activiteit). Het register wordt opgebouwd op basis van het Handelsregister van de Kamer van Koophandel (KvK).

I&O Research heeft dit register in 2016 in opdracht van de MRDH aangeschaft (het initiële bestand). Sindsdien verricht I&O Research jaarlijks aanpassingen op het bestand op basis van de mutatiebestanden van de KvK en een jaarlijkse enquête onder een steekproef van de vestigingen. Daarnaast voert I&O research ook wijzigingen door die uit overige bronnen komen (jaarverslag, website, persbericht) conform de methode die staat beschreven in het Lisa Handboek versie oktober 2018 (<https://lisa.nl/publicaties/lisa-handboek>).

Hoewel deze wijzigingen maandelijks worden doorgevoerd zijn zij niet compleet. De administratieve vervuiling bij de KvK komt omdat vestigingen zich niet meer hoeven uit te schrijven (het kost niks om ingeschreven te blijven) waardoor er vertraging zit in de uitgeschreven vestigingen. Dat zal vooral bij eenmanszaken gebeuren die inmiddels weer in loondienst zijn of iets anders doen maar toch bij de KvK ingeschreven blijven. Hierdoor loopt de onzuiverheid in de loop van de jaren verder op en gaat het aantal vestigingen en banen in het WGR steeds verder uit de pas lopen met de werkelijkheid. Het is dan ook wenselijk en gebruikelijk om periodiek het hele bestand te herijken.

Jaarlijks worden gecorrigeerde aantallen met terugwerkende kracht tot 1996 in de bestanden doorgevoerd. Hierbij gaat het om vestigingen (en banen) die bijvoorbeeld in 2018 zijn toegevoegd aan het bestand maar waarbij de bedrijven zelf aangeven dat zij al sinds 2014 bestonden. Deze vestigingen en de bijbehorende banen worden dan in alle jaren van 2014 tot en met 2019 toegevoegd. Hetzelfde geldt voor vestigingen die in eerdere jaren zijn vertrokken uit de regio. Die worden met terugwerkende kracht tot het jaar van verhuizing uit de bestanden verwijderd.

Twee voorbeelden

Eén van de vestigingen van de HTM zat in 2015 ten onrechte niet in het bestand (met 200 banen). Dit is in 2016 hersteld waardoor met terugwerkende kracht het aantal banen in 2015 200 hoger werd.

Een tweede voorbeeld is de Primark. Deze vestiging opende eind 2014 haar deuren (met 430 banen). Op 1 januari 2015 had de vestiging in het bestand moeten zitten maar ten onrechte was de Primark in 2015 nog niet opgenomen. Ook dit is met terugwerkende kracht hersteld waardoor het totaal aantal banen in 2015 nog eens 430 hoger werd. Dit betekent concreet dat er in 2015 is gerapporteerd dat het totaal aantal banen op 1 januari 2015 254.150 was. Nu blijkt dat het aantal banen op 1 januari 2015 271.670 bedroeg. Aanzienlijk hoger dus.

Waarom zo'n groot verschil

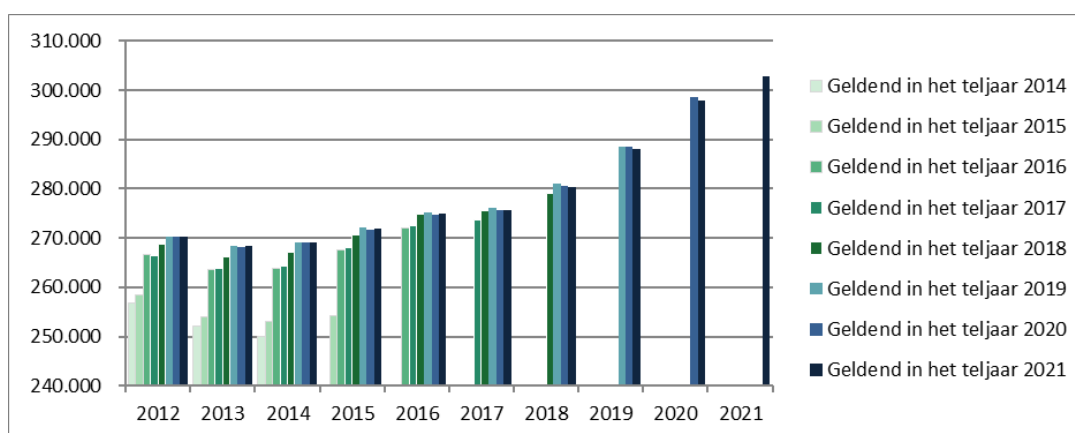
Voor de actualisatie van het werkgelegenheidsregister 2016 is een contract afgesloten met de MRDH en Drechtsteden om het hele gebied van de MRDH en Drechtsteden gezamenlijk te laten enquêteren door I&O Research. Omdat hiervoor drie verschillende registers moesten worden samengevoegd was het noodzakelijk om het volledige Handelsregister opnieuw aan te schaffen. Dit initiële bestand is hiervoor opnieuw gekoppeld aan het Werkgelegenheidsregister met een groot aantal toegevoegde vestigingen tot gevolg. Deze toegevoegde vestigingen bestaan voor een groot deel (ruim een derde) uit eenmanszaken die in de voorgaande jaren 'gemist' werden.

Terugwerkende kracht

De nieuwe uitkomsten van begin 2021 zijn met terugwerkende kracht verwerkt in de oudere jaren. Dat is nodig, anders kunnen we geen juiste vergelijking met vorige jaren maken. Dan zou het lijken of er sinds 1 januari 2016 44.380 banen bij zijn gekomen (aantal banen begin 2021: 302.820 – aantal banen dat in 2015 is gerapporteerd: 2754.150) terwijl dat in werkelijkheid ca. 30.980 banen zijn (aantal banen in 2021: 302.820 – aantal banen dat nu in 2015 is geteld: 271.840). Onderstaande tabel en figuur laat vanaf 2014 zien hoeveel banen er in het teljaar werden geteld en hoeveel dat er in de volgende teljaren waren nadat met terugwerkende kracht is gecorrigeerd.

	Geteld en gecorrigeerd aantal banen geldend voor het jaar:									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Geldend in het teljaar 2014	256.860	252.070	250.130							
Geldend in het teljaar 2015	258.470	254.110	252.970	254.150						
Geldend in het teljaar 2016	266.670	263.680	263.870	267.520	271.990					
Geldend in het teljaar 2017	266.350	263.770	264.340	267.950	272.570	273.720				
Geldend in het teljaar 2018	268.640	266.270	267.010	270.610	274.810	275.620	278.990			
Geldend in het teljaar 2019	270.290	268.350	269.170	272.070	275.280	276.050	281.010	288.530		
Geldend in het teljaar 2020	270.200	268.240	269.040	271.670	274.790	275.650	280.620	288.520	298.500	
Geldend in het teljaar 2021	270.230	268.330	269.120	271.840	274.900	275.710	280.450	288.180	297.910	302.820

*Met terugwerkende kracht gecorrigeerde aantallen banen

Uit bovenstaande tabel en figuur blijkt dat vooral in 2016 een groot aantal vestigingen en banen is toegevoegd, ook aan de eerdere jaren. Dit heeft te maken met bovenstaande verklaring dat in 2016 het *volledige* Handelsregister aan het Werkgelegenheidsregister is gekoppeld en opnieuw geijkt.